

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Spotřeba biopotravin ve veřejném stravování ve
vybraných evropských zemích**

Lucie Buriánková

© 2012 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Spotřeba biopotravin ve veřejném stravování ve vybraných evropských zemích" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ivaně Brožové za odborné vedení.

Spotřeba biopotravin ve veřejném stravování ve vybraných evropských zemích

Organic food consumption in public catering of selected European countries

Souhrn

Důležitost tématu „Spotřeba biopotravin ve veřejném stravování ve vybraných evropských zemích“ tkví především ve stále se zvyšující poptávce spotřebitelů po biopotravinách a jejich etablování se do mnohých tržních odvětví. Spotřebitelé, kteří preferují zdravý životní styl, mají zájem o kvalitní stravu také mimo svůj domov. A právě silná poptávka po takovémto způsobu stravování otevírá odbytový kanál pro celý řetězec dodavatelů. Pod pojmem veřejné stravování si lze představit gastronomii jako takovou, tedy restaurační zařízení, hotely, kantýny, nemocniční jídelny či jídelny pro děti předškolního a školního věku, ale také různé cateringové společnosti, velkokuchyně, závodní jídelny apod. Téma diplomové práce se věnuje vybraným evropským zemím a to Spolkové republice Německo, Rakousku a Švýcarsku. V těchto zemích jsou biopotraviny celkově velice rozšířené, spotřebitelé v těchto zemích vydávají ročně ze svých rozpočtů velkou sumu právě za biopotraviny a stravování mimo domov v biokvalitě je zde velmi vyhledávané. I přes silnou poptávku má tento segment stále velmi vysoký potenciál a mnohé české společnosti mohou u německy hovořících sousedů nalézt určitou inspiraci pro implementaci biopotravin a bioproduktů do svých provozů.

Pro dosažení hlavního cíle, tedy zmapování, analýzu a následnou komparaci situace na evropském trhu v oblasti spotřeby biopotravin ve veřejném stravování, bylo nutné nastínit problematiku ekologického zemědělství v České republice i v jednotlivých evropských státech, které byly pro tuto diplomovou práci vybrány.

Klíčová slova

bio, biopotravina, bioprodukt, ekologické zemědělství, konvenční zemědělství, kvalita, veřejné stravování, obrat, podíl, cena

Summary

The importance of the topic „The consumption of the bio products in the public catering in the chosen European countries“ is mostly based on the constantly increasing demand of the consumers for the bio products and their setting up in many market branches. The consumers who prefer a healthy lifestyle are interested in the quality food outside their home as well. And it's just the strong demand for such a way of food that opens sales channel for all the suppliers' chain. Under the term „public catering“ we can imagine the gastronomy like restaurant facilities, hotels, canteens, hospital canteens or canteens for the children of preschool or school age, but also various catering companies, large kitchens, factory canteens, etc. The topic of the diploma work is focused on chosen European countries that are Germany, Austria and Switzerland. In these countries the bio products are generally much spread, the consumers in these countries spend a great sum of the money from their budget on the bio products and eating in bio quality outside their homes is very popular there. In spite of the strong demand this segment has still very high potential and plenty of Czech companies can find an inspiration for the implementation of bio products to their business at German speaking neighbors.

For meeting the goal, i.e. mapping, analysis and follow-up comparison of the situation in the European market in the sphere of the bio products consumption speaking of the public catering, it was necessary to show the question of ecological agriculture, both in the Czech Republic and in the individual European states, that were chosen for this dissertation.

Keywords

Bio, bio food, bio product, ecological agriculture, conventional agriculture, quality, public catering, turnover, share, price

OBSAH

1	ÚVOD.....	5
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	7
3	BIOPOTRAVINY A JEJICH VÝZNAM VE SPOTŘEBĚ POTRAVIN.....	8
3.1	Definice biopotravin	10
3.2	Kvalitativní vymezení biopotravin	11
3.3	Trh s biopotravinami v České republice.....	17
	3.3.1 Nabídka biopotravin.....	22
	3.3.2 Biopotraviny ve veřejném stravování a v gastronomii.....	25
	3.3.3 Poptávka po biopotravinách	28
	3.3.4 Cena biopotravin.....	30
4	SPOTŘEBA BIOPOTRAVIN VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH.....	32
4.1	Vývoj spotřeby biopotravin.....	33
	4.1.1 Vývoj ekologického zemědělství a vývoj spotřeby biopotravin ve Spolkové republice Německo.....	34
	4.1.1.1 Ekologické zemědělství v SRN.....	34
	4.1.1.2 Trh s biopotravinami v SRN.....	36
	4.1.2 Vývoj ekologického zemědělství a vývoj spotřeby biopotravin v Rakousku.....	39
	4.1.2.1 Ekologické zemědělství v Rakousku.....	39
	4.1.2.2 Trh s biopotravinami v Rakousku.....	40
	4.1.3 Vývoj ekologického zemědělství a vývoj spotřeby biopotravin ve Švýcarsku.....	43
	4.1.3.1 Ekologické zemědělství ve Švýcarsku.....	43
	4.1.3.2 Trh s biopotravinami ve Švýcarsku.....	43
4.2.	Shrnutí trhu s biopotravinami ve vybraných evropských zemích.....	47

5	SPOTŘEBA BIOPOTRAVIN VE VEŘEJNÉM STRAVOVÁNÍ VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH.....	51
5.1	Trend biopotravin ve veřejném stravování ve Spolkové republice Německo.....	52
5.1.1	Koncept nabídky jídel v biokvalitě.....	53
5.1.2	Koncept nabídky částí hlavních jídel v biokvalitě.....	53
5.1.3	Koncept výměny konvenčních surovin za biosuroviny.....	54
5.1.4	Koncept používání výhradně biosurovin.....	54
5.1.5	Biopotraviny v předškolních a školních zařízeních.....	55
5.2	Trend veřejného stravování v Rakousku.....	57
5.2.1	Koncept nabídky jídel v biokvalitě.....	59
5.2.2	Koncept nahrazení jednotlivých konvenčních surovin za suroviny v biokvalitě.....	60
5.2.3	Nákup a skladování biopotravin.....	60
5.2.4	Biopotraviny v předškolním a školním stravování.....	61
5.3	Trend veřejného stravování ve Švýcarsku.....	61
5.3.1	Koncept nabídky produktů v biokvalitě.....	62
5.3.2	Koncept nabídky jednotlivých komponentů jídel v biokvalitě.....	62
5.3.3	Koncept biokuchyně.....	63
6	ZÁVĚR	64
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	68
8	SEZNAM PŘÍLOH.....	71

1. ÚVOD

Pro širokou veřejnost není již biopotravina neznámým pojmem. Mnoho spotřebitelů vyhledává kvalitní produkty s označením bio nejen ve svých obchodech, ale též ve veřejném stravování. Důležitost tohoto tématu, tedy „Spotřeba biopotravin ve veřejném stravování ve vybraných evropských zemích“, tkví především v možnostech, které označení bio poskytuje. Vzhledem k tomu, že biopotraviny ve veřejném stravování nejsou v České republice zatím příliš rozšířené a celý tento segment teprve čeká na své využití, je vhodné zanalyzovat stav, v jakém se tato část trhu nachází ve vyspělých evropských zemích jako je Německo, Rakousko a Švýcarsko. Tyto státy jsou jedny z velkých spotřebitelů biopotravin a to nejen v domácnostech, ale právě též ve veřejném stravování, do kterého lze zahrnout stravování dětí předškolního a školního věku, nemocniční zařízení, domovy seniorů či dokonce úřady a armádu. Výše uvedené evropské země by mohly být pro český trh v segmentu veřejného stravování dobrým příkladem a svými postupy by mohly inspirovat řadu tuzemských společností.

Potraviny s typicky zeleným logem dávají svým spotřebitelům záruku, že s jejich nákupem přinášejí do svého života nejen kvalitu a zdraví, ale také pocit, že svým rozhodnutím o koupi těchto potravin mohou příznivě ovlivňovat prostředí, ve kterém žijí. Právě rozhodnutí zařadit mezi konvenční potraviny také biopotravinu, má pozitivní vliv na životní prostředí, neboť pěstování plodin a chov zvířat v systému ekologického zemědělství nezatěžuje životní prostředí, ale naopak přispívá k trvalé udržitelnosti zdrojů a příznivě ovlivňuje přírodu.

Dnešní moderní člověk preferující zdravý životní styl vyhledává vše, co je s tímto způsobem života spjato. Biopotraviny sem tedy nepochybně patří. Právě u dospělých začíná celý řetězec. Rodiče mají zájem o kvalitní výživu svých dětí v předškolních či školních zařízeních a právě zde jsou v České republice tendence biopotraviny zavádět. Zařízení, která se rozhodnou vyjít svým klientům vstříc, se však potýkají s problémem finančních norem, které jsou zde bohužel nastaveny již mnoho let a doposud nebyly modernizovány. Právě například v tomto segmentu veřejného stravování je možno spatřovat inspiraci u okolních států, které v mnohých těchto zařízeních běžně biopotraviny používají. Další zařízení, ve kterých by se biopotraviny dozajista uplatnily, jsou domovy pro seniory. V dnešní době mají rodiny mnohem více možností, ať už se jedná o finanční

stránku nebo o nabídky služeb klientům. Například nově vznikající moderní a dozajista luxusní domovy pro seniory by mohly svým klientům tento způsob stravování nabídnout, neboť i senioři, stejně tak jako děti, potřebují kvalitní potraviny. Biopotraviny jsou velkou příležitostí především pro restaurace, které si jejich používáním mohou rozšířit klientelu o zákazníky preferující zdravý životní styl. Tito lidé vyhledávají nejen nekuřácké prostředí, ale stále častěji se také dožadují jídel připravených z biopotravin. České podniky tak mají jedinečnou možnost zaplnit prázdné místo na trhu. Ve výše uvedených evropských zemích není tento trend neznámý a je naopak společnostmi hojně využíváný, jelikož vše, co je zdravé, láká nové zákazníky a bezpochyby zlepšuje celkovou image podniku. Gastrosegment je pak tedy velkou příležitostí pro celý dodavatelský řetězec s příznivým dopadem na životní prostředí.

Na druhé straně pak stojí celý řetězec dodavatelů, který může prostřednictvím biopotravin dosahovat lepších zisků, neboť trh s biopotravinami jednoznačně stoupá a poskytuje mnoho příležitostí v nejrůznějších segmentech trhu. Stoupá počet společností, které se zabývají zpracováním bioproduktů, výrobou biopotravin či jejich prodejem, stejně tak jako vzrůstá průměrná spotřeba biopotravin na obyvatele, obraty a tržby z prodeje biopotravin. Mnoho prodejců, ať už se jedná o maloobchody či o velké řetězce, pochopilo sílu biopotravin, rozšířilo o ně svou nabídku a tím umožnilo spotřebitelům rozšířit sortiment, který nakupují. Mnoho světově známých společností již zjistilo, že jimi nabízené biopotraviny vylepšují image jejich podniku, ať už působí pouze v oblasti veřejného stravování nebo nabízí tuto službu doplňkově.

Evropský trh s biopotravinami a bionápoji je celkově největší a nejrozvinutější na světě. Spotřeba biopotravin je nejvíce rozšířena v západní Evropě. Německo, Francie, Itálie a Velká Británie tvoří převážnou část celkového obratu, tj. necelých 75%. Veřejné stravování se v Evropě stává jedním z perspektivních trhů pro biopotraviny. Tento odbytový kanál neuniká pozornosti mnohých evropských vlád, které veřejné stravování podporují dotacemi a akčními plány.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

Hlavní cílem diplomové práce na téma „Spotřeba biopotravin ve veřejném stravování ve vybraných evropských zemích“ byla určena komparace situace na evropském trhu v oblasti spotřeby biopotravin ve veřejném stravování. Vývoj trendů ve veřejném stravování ve vybraných evropských zemích byl hlavním předmětem komparace. Pro dosažení hlavního cíle bylo nutné vytýčit cíle vedlejší. Jedním z vedlejších cílů v diplomové práci je popis a přehled významu biopotravin ve spotřebě potravin v České republice. Jedná se především o teoretické a kvalitativní vymezení biopotravin, dále pak o vývoj trhu s biopotravinami v ČR. Dalším vedlejším cílem byl pak určen vývoj ekologického zemědělství a spotřeby biopotravin ve vybraných evropských zemích.

Jednou z největších překážek pro vznik diplomové práce byl sběr a následné třídění relevantních dat, neboť dostupnost a ucelenost informací v dané oblasti je velice slabá. Chybějící odborné ucelené informace a knižní publikace na vybrané téma kladly vysoké nároky na pořízení relevantních dat především z prostředí internetu, výročních zpráv daných zemí a statistických údajů příslušných ministerstev či odborných spolků. Byť Spolková republika Německo a Rakousko jsou členy Evropské unie a Švýcarsko je velmi blízký partner Evropské unie, nemají uvedené země totožnou legislativu k dané problematice, i přestože Evropská unie má k danému tématu své předpisy. Z tohoto důvodu a také s ohledem na historii jednotlivých zemí a jejich vnitrospolečenské vztahy, má každá z těchto zemí svůj vlastní přístup ke zpracování a vydávání publikací na dané téma.

V předkládané diplomové práci je použita v první řadě metoda popisná, která se užívá v úvodních kapitolách při pojmenování problematiky v teoretické rovině a to zejména, co je bioprodukt, biopotravina a veřejné stravování a k popisu těchto klíčových slov nejen v České republice, ale zejména ve vybraných evropských zemích. Tuto metodu předchází sběr dat, který byl, jak bylo již výše zmíněno, velmi náročný, vzhledem k již uvedené absenci relevantních informací. Analýza a komparace získaných faktů byla následným krokem v této diplomové práci. V závěru diplomové práce pak byla opět použita metoda komparativní, jež shrnuje porovnání spotřeby biopotravin ve veřejném stravování v Německu, Rakousku a Švýcarsku. Sběr relevantních dat, jeho třídění, analýza a následná komparace a syntéza jsou metodickým postupem této diplomové práce.

3. BIOPOTRAVINY A JEJICH VÝZNAM VE SPOTŘEBĚ POTRAVIN

Biopotraviny zaujímají v posledních letech ve spotřebě potravin významný podíl, který neustále narůstá. Pro jasnou představu oblíbenosti biopotravin spotřebiteli je vhodné nastínit vývoj v této oblasti v České republice. Společnost Green marketing ve svých ročenkách Český trh s biopotravinami udává, že se v segmentu zpracování bioproduktů a výrobě biopotravin věnovalo výrobě biopotravin v roce 2006 celkem 152 podniky. O rok později, tedy v roce 2007, vzrostl počet výrobců biopotravin na celkem 253 podniky a v roce 2008 bylo podniků, které se zabývají výrobou biopotravin již 429. Rok 2009 nepřinesl tak razantní růst, jelikož bylo evidováno pouze o 68 provozoven více než v roce 2008. Naproti tomu rok 2010 evidoval 618 výrobních provozoven.

Z těchto údajů vyplývá vzrůstající zájem spotřebitelů o biopotraviny a tím pádem logická reakce výrobců, kteří chtějí poptávku po biopotravinách a bioproduktech nasýtit. V maloobchodním prodeji bylo v roce 2006 dosaženo obratu 760 mil. korun, kdy oproti roku 2005 vzrostl tento trh o 49% a stal se tak nejrychleji rostoucím trhem v celé Evropě v daném roce. V roce 2007 již ovšem dosáhl obrat z maloobchodního prodeje biopotravin 1,29 miliardy korun, přičemž oproti předchozímu roku vzrostl o 70%. Vzrůst v roce 2008 již nebyl tak razantní. Činil 40% oproti roku 2007 s 1,8 miliardami korun obratu z maloobchodního prodeje biopotravin. Výše uvedené údaje dokazují, že zájem spotřebitelů o biopotraviny neustále stoupá. *„Spotřebitelé v České republice utratili v roce 2009 za biopotraviny 1,77 miliardy korun, což je zhruba stejně jako v roce 2008. Průměrná roční spotřeba na obyvatele činila necelých 200 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl 0,71 % podobně jako v roce předchozím. Trh s biopotravinami se tak s finanční a ekonomickou krizí vyrovnal velice dobře. Po rychlém růstu spotřeby v letech 2007 a 2008 došlo pouze ke stagnaci trhu, nikoli k poklesu jako u konvenčních potravin. Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2009 přibližně 2,13 miliardy korun. Z toho obrat v maloobchodě činil 1,68 mld. Kč, ve veřejném stravování 14 mil. Kč a téměř 70 mil. Kč dosáhl obrat přímého*

prodeje.“¹ Spotřebitelé biopotravin poptávali v daném roce nejčastěji výrobky z masa, pekárenské výrobky, cukrářské a jiné výrobky z mouky. Čeští výrobci se pak dále zabývali též zpracováním mléka a výrobou mléčných produktů, zpracováním ovoce a zeleniny a v posledních letech též přibývalo registrovaných výrobců vína. Mezi výrobce, kteří se věnují zpracování bioproduktů a výrobě biopotravin, nepatří již pouze specialisté zabývající se výhradně tímto typem potravin, ale též střední a velké potravinářské firmy, jejichž hlavní náplní je výroba potravin a produktů z konvenčních surovin.

Také ve světovém měřítku byl vzrůstající zájem patrný. Jak uvádí ročenka společnosti Green marketing z roku 2007, „*Celosvětový odbyt biopotravin dosáhl hranice 30,9 miliard Eur a biopotraviny tvoří nejrychleji rostoucí segment trhu s potravinami. Spotřebitelé ve Švýcarsku, USA a Singapuru utratí ve svých regionech za biopotraviny nejvíce peněz. Největší evropský trh s biopotravinami je v Německu, následuje Velká Británie, Itálie a Francie. Největší podíl biopotravin na spotřebě potravin má Rakousko (5,7%) a Švýcarsko (4,5%). Švýcaři mají také největší spotřebu biopotravin na obyvatele a rok (103 Eur).*“² V následujícím roce byla vydána další ročenka, která uvádí, že „*Celosvětový odbyt biopotravin dosáhl 28,5 miliardy Eur, o 3,5 mld. více než v roce 2006. Největší evropský trh s biopotravinami je v Německu, následuje Velká Británie, Itálie a Francie. Největší podíl biopotravin na spotřebě potravin mají skandinávské země, Rakousko a Švýcarsko. Švýcaři mají také největší spotřebu biopotravin na obyvatele a rok, 102 Euro.*“³ Dle ročenky z roku 2009 „*Světový trh s biopotravinami roste. Celková světová spotřeba v roce 2008 přesáhla 50 miliard dolarů. Největší evropský trh s biopotravinami je v Německu, následuje Velká Británie, Francie a Itálie. Největší podíl biopotravin na spotřebě potravin mají skandinávské země, Rakousko a Švýcarsko. Švýcaři, Rakušané a Dánové mají také největší spotřebu biopotravin na obyvatele a rok, přes 100 Eur.*“⁴ Jak je z výše uvedených citací patrné, největším trhem s biopotravinami disponovaly v daných letech stále stejné země, tedy Velká Británie, Francie a Itálie, pouze Německo své postavení v posledním sledovaném roce ztratilo. K zemím s největším podílem biopotravin patřilo Rakousko a Švýcarsko. V roce 2008 se k nim přidaly též skandinávské země. Ve spotřebě biopotravin

---

¹ <http://www.biospotrebitel.cz/biospotrebitel/clanek/135509/trh-s-biopotravinami-v-roce-2009.html> ze dne 25.11.2011

² VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2007, Greenmarketing, 2007, ISBN 978-80-239-9241-0

³ VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2008, Greenmarketing, 2008, ISBN 978-80-254-2032-4

⁴ VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4

na obyvatele a rok si své prvenství udrželi Švýcaři a v posledním sledovaném roce též Rakušané a Dánové.

3.1 Definice pojmu biopotravina a bioprodukt

Biopotravinou dle zákona č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství se rozumí „... *potravina vyrobená za podmínek uvedených v tomto zákoně a předpisech Evropských společenství, splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovené zvláštními právními předpisy.*“⁵ Biopotravina musí splňovat požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost, tj. přidáním omezeného množství povolených přísad, vymezeným technologickým postupem stanoveným zvláštními právními předpisy.

Dle zákona č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství „**Bioproduktem** je surovina rostlinného nebo živočišného původu nebo hospodářské zvíře získané v ekologickém zemědělství podle předpisů Evropských společenství.“⁶

Jako další definici dle výše uvedeného zákona lze uvést, že bioprodukt je „*jakákoliv surovina rostlinného nebo živočišného původu pocházející z ekofarmy. Bioproduktem je také hospodářské zvíře. Jako bioprodukt lze tak certifikovat nejenom suroviny pro výrobu biopotravin, ale také zástavová zvířata, chovná zvířata nebo surovin pro nepotravinářské využití (např. vlna, přadný len).*“⁷ Mimo výše zmíněné lze dále certifikovat biokrmivo, biosivo či biosadbu. Vzhledem k tomu, že většina bioproduktů není vhodná k přímé konzumaci, je potřeba tyto bioprodukty dále zpracovat, zušlechtit a přeměnit na biopotraviny.

Bioprodukt se nesmí zpracovávat nevhodnými konvenčními metodami, jakými jsou např. přidávání umělých barviv, ochucovadel, emulgátorů nebo chemických látek. Produkty konvenčního zemědělství jsou z důvodu způsobu zpracování ochuzeny o řadu látek, jako jsou např. vitamíny a enzymy.

---

⁵ Zákon č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství

⁶ Zákon č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství

⁷ Zákon č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství

3.2 Kvalitativní vymezení biopotravin

Kvalita bioproduktů a biopotravin hraje důležitou roli u spotřebitelů, pro které je hledisko zdravého životního stylu rozhodující pro konzumaci potravin. Proto je důležité zmínit jednak jednotlivé druhy kvalit, tak i rozdíly mezi kvalitami ekologických a konvenčních potravin. Jednoznačný vliv na kvalitu bioproduktů má již samotný způsob pěstování plodin a chov zvířat v systému ekologického zemědělství. Pro upřesnění je vhodné uvést hlavní cíle ekologického zemědělství, kterými jsou:

- pracovat v systému co nejvíce uzavřeném,
- využívat místní zdroje surovin,
- minimalizovat ztráty a dopravní vzdálenosti surovin i produktů,
- udržet a zlepšovat dlouhodobou přirozenou úrodnost půdy a její funkci ekologickou, tzn.: zvyšovat obsah humusotvorné organické hmoty a humus v půdě, zlepšovat její fyzikální vlastnosti a strukturu, umožnit bohatý rozvoj půdní živěny
- vyvarovat se všech forem znečištění prostředí pocházejících ze zemědělské činnosti a využívat všechny zemědělské druhotné suroviny a odpady ke krmení nebo výrobě organických hnojiv,
- produkovat potraviny a krmiva o vysoké nutriční hodnotě, v dostatečném množství a kvalitě, která není dána jen žádanou přítomností nutričních látek, ale znamená také praktickou absenci cizorodých látek, dobrý vzhled, jakostní chuť a vhodnost pro skladování a další zpracování,
- minimalizovat používání neobnovitelných energetických zdrojů a výrobků na nich závislých (syntetická hnojiva a přípravky na ochranu rostlin)
- využívat alternativní energetické zdroje a technologické postupy s minimální energetickou náročností,
- hospodářským zvířatům vytvořit podmínky, které odpovídají jejich fyziologickým a etologickým potřebám a humánním a etickým zásadám chovu, umožnit jim přirozené chování, poskytnout jim dostatek prostoru, pohybu, všech podmínek pro zdravý růst, vývoj a rozmnožování, tzv. *welfare*,
- umožnit zemědělcům a jejich rodinám ekonomický a sociální rozvoj a uspokojení z práce, neboť ekologické systémy hospodaření vyžadují hluboký zájem,

odpovědnost i znalosti, udržet osídlení venkova a tradiční ráz kulturní zemědělské krajiny.

Chápání pojmu kvality v ekologickém zemědělství v sobě zahrnuje především i hodnotu celého produkčního procesu a systému, ve kterém se odehrává a jímž působí na životní prostředí. Zvýšený důraz se klade na souvislosti mezi výživou a zdravím, životní aktivitou, odolností organismu apod. Souhrnně lze konstatovat, že u produktů, vypěstovaných ekologickým způsobem lze očekávat vyšší hygienickou a velmi často i nutriční hodnotu v porovnání s konvenčními potravinami a to především díky šetrnému způsobu pěstování plodin a chování zvířat v systému ekologického zemědělství. Způsob pěstování plodin a chov zvířat se v systému ekologického zemědělství oproti konvenčním způsobům výrazně odlišuje v mnoha aspektech. Ekologické zemědělství vychází z principů trvale udržitelného rozvoje a neplní, jako je tomu u konvenčního způsobu hospodaření, pouze funkci produkční, ale též funkce mimoprodukční, které tkví mimo jiné též v kladení důrazu na biodiverzitu. (*Biodiverzita – biologická rozmanitost zdůrazňující rozmanitost a různorodost organismů a jejich prostředí. Jedná se o rozmanitost života ve všech jeho formách, úrovních a kombinacích.*)

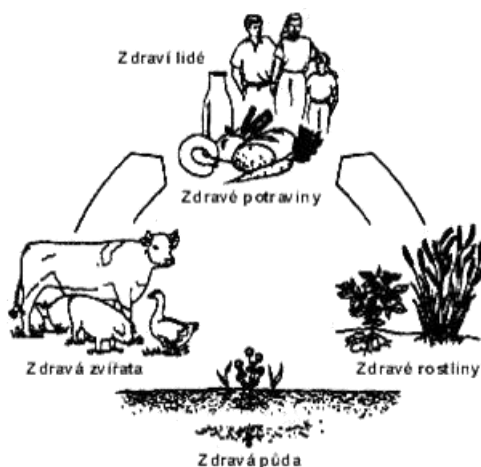
Mezi **mimoprodukční funkce konvenčního zemědělství** patří *funkce estetická a výchovná*, která je naplněna v případě, že je krajina udržována. *Funkce kulturní* pak spočívá v ochraně historické krajiny, krajinného rázu i v ochraně kulturně historických hodnot a kulturních památek. *Funkce rekreační a zdravotní* souvisejí s volnočasovým, zájmovým a zdravotním využíváním krajiny, lesa a vodních ploch, od pobytů, agroturistiky až po využívání léčebných médií. *Funkce sekuritativní* souvisí s diverzitou osídlení. *Funkce sociální* je úzce vázaná na životní úroveň venkovského obyvatelstva ale i ostatní populace, podporuje plnění a rozvoj výše uvedených funkcí a *funkce environmentální* hraje jednu ze stěžejních rolí a to především z hlediska obecných podmínek trvale udržitelného rozvoje. Tato funkce zahrnuje řadu oblastí, ke kterým patří především funkce půdoochranná, protierozní, vodoochranná, přírodoochranná, krajínotvorná a další.

Produkční funkce konvenčního zemědělství je spatřována ve smyslu, že je *životní prostředí chápáno jako výrobní prostředek*, že zemědělství slouží pouze pro *produkci*

potravin a je zásobárnou obnovitelných i neobnovitelných zdrojů energie a surovin a mělo by absorbovat negativní externality výroby.

Ekologická rostlinná produkce přispívá k zachování a zvýšení úrodnosti půdy a k předcházení půdní eroze. V systému ekologického zemědělství jsou rostlinám poskytovány živiny přednostně prostřednictvím půdního ekosystému. V konvenčním způsobu hospodaření jsou rostlinám živiny poskytovány prostřednictvím rychle rozpustných hnojiv, která mají negativní důsledky a to především exploatací neobnovitelných zdrojů energií, které jsou nutné pro výrobu minerálních hnojiv, kontaminaci podzemních i povrchových vod, jejímž důsledkem je eutrofizace toků a v neposlední řadě snížení půdní úrodnosti, vitality a imunity kulturních rostlin. Jedním z dalších aspektů, které ovlivňují rozdílnost kvality potravin pěstovaných v systému ekologického a konvenčního zemědělství (KZ), je fakt, že v KZ se nadměrně užívají chemicko-syntetické pesticidy, kvůli kterým dochází k vytváření odolnosti škůdců, chorob a plevelů. Používáním těchto pesticidů se snižuje biodiverzita a dochází ke kontaminaci složek životního prostředí, která vede k nestabilitě ekosystému. Velmi vážným důsledkem je vznik reziduí v přírodě a potravinách, což vede k negativnímu vlivu na vitalitu a zdravotní stav všech živočichů. Nebezpečí pak hrozí v tom, že tyto pesticidy mohou způsobit přímou otravu člověka, který chemikálie přímo aplikuje, dále pak akumulaci zbytků chemikálií v rostlinách a mase, což může vést k destruktivním účinkům na lidské zdraví. Výše uvedené rozdíly v rostlinné produkci mohou ovlivnit výslednou kvalitu produktů.

Obrázek č. 1 Uzavřený systém ekologického zemědělství

Zdroj: <http://www.pro-bio.cz/cesky.htm> ze dne 7.3.2012

Ovšem také odlišnosti v chovu hospodářských zvířat vedou jednoznačně k rozdílné kvalitě výsledného produktu. Obecně lze konstatovat, že systém ekologického zemědělství dbá na zásady WELFARE. Tento pojem vyjadřuje „*nutnost, aby každé člověkem chované zvíře mělo ustájení, výživu a ošetřování (s ohledem na druh, biologickou charakteristiku a stupeň adaptace) odpovídající jeho potřebám v souladu s fyziologickými a ekologickými poznatky a zkušenostmi. Volnost pohybu vlastní zvířeti dle druhu nesmí být omezována způsobem, který by způsobil zvířeti utrpení či poranění*“...“*Pojem welfare může být překládán jako životní pohoda zvířete v případě jednotlivce, případně jako kvalita života zvířat i v případě obecnějším.*“⁸ Pohoda zvířat má jednoznačně vliv na kvalitu živočišných produktů, které poskytují.

Kvalita biopotravin a konvenčních potravin se liší a to především ve způsobu, jakým se rostlinná a živočišná bio produkce pěstuje a chová. Jak bylo již výše zmíněno, celý systém ekologického zemědělství se značně liší od konvenčního způsobu hospodaření. Z tohoto důvodu pak bývá rozdílná i kvalita bioproduktů. Lze sledovat **několik druhů kvality**.

Nutriční kvalita

Nutriční, tedy výživová kvalita, je dána především obsahem látek, které se příznivě uplatňují ve výživě lidí, jejich vnitřní skladbě a vzájemných poměrech. Jedná se především o bílkoviny, které mají výhodnou aminokyselinovou skladbu či dieteticky významné polysacharidy. Pokud se zaměříme na stránku nutriční, bývají při srovnávacích studiích častěji výše hodnoceny produkty z ekologického zemědělství. Důsledkem dusíkového deficitu, který zapříčiňuje absence průmyslových hnojiv, bývají ovšem slabší v obsahu bílkovin, ale v zastoupení nezbytných aminokyselin v nich mohou být naopak lepší. V odborné literatuře bývá připomínána horší stravitelnost a využitelnost některých živin, především bílkovin a to z důvodu přítomnosti některých antinutričních látek, jejichž obsah narůstá při stresových stavech, jimž mohou být ekologicky pěstované rostliny vystaveny.

Technologická kvalita

Technologická kvalita zahrnuje vhodnost pro různé formy zpracování v průmyslu i kuchyni, odolnost při transportu, skladování, aj. Oproti konvenčním produktům se produkty ze systému ekologického zemědělství vyznačují lepší skladovatelností a to

---

⁸ Majzlík, I., *Chov zvířat I*, Česká zemědělská univerzita, 2006, ISBN 80-213-1253-X

především z důvodu nižšího obsahu vody. U konvenčních produktů je obsah vody vyšší kvůli častému hnojení, zejména dusíkatému, které zpomaluje dozrávání. Při sklizení produktů konvenčního zemědělství v „mladším“ vegetačním stádiu, dochází následovně při skladování k snadnějšímu napadení škodlivými mikroorganismy, plísněmi. Naproti tomu produkty ekologického zemědělství nepodléhají hnilobným procesům tak často.

Senzorická kvalita

U sensorické kvality je sledována především hmotnost, velikost, tvar, barva a vnější vzhledová bezchybnost. Na tyto sensorické vlastnosti existují normy, dle kterých se pak určuje cenová relace. Ekologické produkty mají mnohdy nižší sensorickou kvalitu, nežli produkty konvenční a to především z důvodu vydatného hnojení konvenčních potravin, které pak na první pohled vypadají naprosto bezchybně, ovšem na úkor kvality nutriční, hygienické. Dalším důsledkem zhoršené sensorické kvality biopotravin může být zvýšený obsah kyselin, tříslovin, alkaloidů a některých minerálních látek. Rozdíly mezi konvenčními a ekologickými produkty jsou nejen ve vzhledu, ale i v chuti. Výraznější chuť biopotravin je dána především omezením aditivních látek při jejich zpracování, autentičnost chuti je ovlivňována již na samém počátku procesu, ať už se jedná o výkrm hospodářských zvířat, či pěstování plodin. *„Pokusy bylo prokázáno, že například maso a brambory mají lepší chuť. I bez pokusů lze to samé říci o dalších skupinách biopotravin, zejména v ovoci či mléku. Důvodem je vyšší obsah sušiny a menší obsah vody a dusíku. Z krmných a polních pokusů rovněž vyplývá, že potkani i divoká zvěř jasně preferují ekologické produkty. Stejně tak i slepice a králíci na Institutu biologického zemědělství Ludwiga Botzmana v Rakousku potvrdili, že jsou schopni vybrat si mezi bio a nebio a že ve většině případů preferují ekologickou variantu.“*⁹

Hygienická kvalita

Tento druh kvality vyjadřuje zejména stupeň kontaminace produktů cizorodými a ostatními škodlivými látkami. Jednou z hlavních motivací poptávky spotřebitelů po bioproduktech je právě zdravotní hledisko, což potvrzují průzkumy trhu. Ekologický způsob pěstování rostlin dává předpoklady k tomu, že jsou produkty méně zatíženy např. toxickými kovy, rezidui pesticidů a dusičnany. Díky plošnému monitoringu lze vytipovat oblasti, ve kterých

⁹ <http://www.bio-potraviny.abecedazdravi.cz/maji-biopotraviny-jinou-chut-nez-bezne-potraviny> ze dne 25.11.2011

je značná pravděpodobnost zvýšeného výskytu těžkých kovů. Nejde tedy o způsob pěstování, ekologický či konvenční, ale o výskyt těžkých kovů v daném prostředí a dostupností pro rostliny.

Mikrobiologická a mykotoxikologická kvalita

Mikrobiologická a mykotoxikologická kvalita se sleduje především u obilnin. Ty jsou náchylné na napadení plísněmi již v průběhu tvorby zrna na poli, při a těsně po sklizni nebo při skladování v nevhodných podmínkách. Zrno může být kontaminováno v pěstitelských systémech a oblastech všech klimatických zón. Toxiny, které mohou být v napadeném zrně obsaženy, jsou nebezpečné především z důvodu své termostability. To znamená, že pokud se z takto kontaminovaných obilovin upeče např. chléb, toxiny se neinaktivují a ohrožují výživu obyvatelstva. V systému ekologického zemědělství bez aplikace chemických rostlinolékařských přípravků je na místě opět prevence. V praxi to znamená věnování vysoké pozornosti kontrole jakosti zrna už před sklizní, v jejím průběhu, v rámci posklizňového ošetření, přepravy a skladování. „*V pokusech zaměřených na kontaminaci zrna obilovin polními a skladištními plísněmi nebyly zjištěny rozdíly mezi ekologickým a konvenčním systémem pěstování.*“¹⁰ Z těchto pokusů je tedy zřejmé, že si ekologické zemědělství dokáže poradit, vzhledem ke svému systému hospodaření, i v případě těchto toxinů a kvalita zrna z hlediska mykologického a mykotoxikologického je zcela vyhovující.

Rozdíly v kvalitě konvenční a ekologické produkce

Vrůstající zájem konzumentů o ekologicky nezávadné potraviny odráží zřetelně rostoucí orientaci široké veřejnosti na otázky týkající se životního prostředí a především osobního zdraví. Z tohoto důvodu jsou zapotřebí fundované vědecké poznatky z oblasti jakosti výrobků pěstovaných jak konvenčním, tak ekologickým způsobem. Jednou z mezinárodních organizací působících na poli výzkumu ekologické kvality potravin a zdraví v oblasti biopotravin je organizace FQO Organic Food Quality and Health, která si klade za cíl vytvořit síť výzkumných institucí, které se specializují na původ ekologických potravin a jejich vliv na lidské zdraví. Díky analýzám a výzkumům, které provádí nejen výše uvedená organizace, se poté může konzument svobodně rozhodnout, jaké potraviny

---

¹⁰ Moudrý, J., Prugar, J., *Biopotraviny – hodnocení kvality, zpracování a marketing*, Ministerstvo zemědělství ČR, 2002, ISBN 80-7271-111-3

dá přednost. Obecně lze konstatovat, že v plodinách pěstovaných ekologickým způsobem hospodaření lze očekávat nižší obsahy látek pocházejících z chemizace zemědělství. Tím jsou myšlena především rezidua pesticidů, těžké kovy a dusičnany. Předností bioproduktů a poté biopotravin může být mimo jiné také zvýšený obsah některých živin na jednotku hmotnosti, např. vyšší sušina. Je nutné konstatovat, že ekologicky pěstované plodiny mohou obsahovat za určitých okolností zvýšené obsahy přírodních toxických látek, např. glykoalkaloidů. Předmětem diskusí je i možný vyšší obsah toxických sekundárních metabolitů vláknitých hub, tzv. mykotoxinů. V neposlední řadě lze u bioproduktů sensoricky jasně zachytit „nestandardní“ technologické parametry, což může být z laického pohledu bráno jako negativum při posuzování kvality. Velkým pozitivem, které sebou ekologické zemědělství přináší, je jednoznačně šetrnost k životnímu prostředí s akcentem na trvale udržitelný rozvoj. Jak bylo již výše zmíněno, ekologické hospodaření sebou přináší zcela nový pohled na kvalitu produktů a následně z nich vyráběných potravin a to zejména z hlediska chápání jakosti komplexnějším způsobem, jako výsledek kvality celého zemědělského systému. Zvýšená pozornost je věnována především souvislostem mezi potravinami a jejich vlivem na zdraví člověka, přičemž kvalita technologická či vnější vzhled se považují za méně významné.

3.3 Trh s biopotravinami v České republice

Český trh s biopotravinami má, stejně jako celé ekologické zemědělství, svou tradici. Jedni z první průkopníků v zemědělství bez chemie se na území České republiky objevili v roce 1989. V dalším roce začalo podniků hospodařících ekologicky přibývat a vzniklo tak několik sdružení biozemědělců, ale také potřeba vytvořit jednotné směrnice, kontrolu, certifikaci a označením odlišit biopotraviny od potravin konvenčních. Velkou zásluhu o nastartování systému ekologického zemědělství u nás měl tehdejší náměstek ministra zemědělství Richard Barták, který se v letech 1990 a 1991 prosadil o dotace ekozemědělcům. Pak ovšem byly příspěvky zrušeny a v důsledku toho české ekozemědělství stagnovalo. V červnu roku 1992 byla založena obchodní společnost ekologických zemědělců s názvem Pro-Bio. „...*Skutečné biopotraviny se na českém trhu objevily v roce 1993, když první ekofarmy ukončily přechodné období. Pro označování českých biopotravin se začala v roce 1994 používat ochranná státem garantovaná známka, tzv. zelená zebra. Chyběl ale zákon, který by například zaručil, že se nesmí napodobovat.*

Ve stejném roce začali čeští ekologičtí zemědělci exportovat do zahraničí. V roce 1995 se poprvé zúčastnili mezinárodní výstavy biopotravin Biofach v Německu. V roce 1999 byla již existující nevládní nezisková organizace Kontrola ekologického zemědělství – KEZ oficiálně pověřena jako nezbytná nezávislá kontrolní instituce pro české ekologické zemědělství. Zaručuje spotřebitelům zodpovědnou a důslednou kontrolní a certifikační činností spolehlivou biokvalitu označených potravin. Správně označený bioprodukt nese i číslo kontrolní organizace, např. CZ-CR-KEZ-001-BIO. Zákon č. 242/2000 o ekologickém zemědělství, který vstoupil v platnost 1. ledna 2000, upravil osvědčování bioproduktů a biopotravin, jejich označování a prodej, dovoz, vývoz i výkon kontroly.¹¹ Česká republika se skokem zařadila, díky podílu ekologického hospodářství na celkové výměře zemědělské půdy více než 5 %, zařadila mezi přední země v Evropě. V roce 2001 hospodařilo ekologicky v ČR 654 podniků a v rámci České republiky byl největší podíl ekologicky obhospodařovaných ploch v mikroregionu Jeseníky. V roce 2000 činil podíl 24 % zemědělské půdy. Čeští ekozemědělci přešli z výhradního prodeje svých výrobků ze dvora a našli odbytiště už nejen v malých specializovaných prodejnách, ale také v neznámějších supermarketech a hodně vyvážejí do zahraničí.

Biopotraviny jsou jasně rozpoznatelné od konvenčních potravin nejen svým typickým logem, ale také nápisem Produkt ekologického zemědělství. Tyto produkty, tedy způsob označování, upravuje zákon č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství a Nařízení Rady č. 834/2007, o ekologickém zemědělství a označování ekologických produktů. Český trh s biopotravinami dnes nabízí širokou škálu produktů. K dostání jsou dnes desítky obilninových a luštěninových biopotravin a díky ekologickým zemědělcům se obnovilo pěstování nutričně vysoce hodnocené pšenice špaldy, která právě svým složením předčí konvenční obilniny vyšlechtěné pro vysoké výnosy a dobrou reakci na hnojení průmyslovými hnojivy. Na tuzemském trhu působí mnoho výrobců i prodejců biopotravin, kteří dnes již dokážou reagovat na vzrůstající rozmanitou poptávku. Biopotraviny jsou k dostání nejen ve specializovaných obchodech, ale také v řetězcích supermarketů, hypermarketů, drogerií a dokonce i lékáren. Dalším způsobem prodeje a distribuce biopotravin jsou zásilky posílané na dobírku přímo od pěstitelů, či různé jarmarky, trhy apod.

---

¹¹ <http://www.czp.cuni.cz/enviwikidata/hk/Biopotraviny.pdf> ze dne 25.11.2011

Jak uvádí data z ročenky Český trh s biopotravinami 2009 společnosti Green marketing „Spotřeba biopotravin v České republice dosáhla v roce 2008 1,8 miliardy korun, což je nárůst o 40% oproti roku 2007 (+ 510 mil. Kč). Od roku 2005 se obrat s biopotravinami v České republice zvýšil více než 3,5 krát. Průměrná spotřeba na osobu v roce 2008 činila 176 korun (+ 39% oproti roku 2007) a biopotraviny se na celkové spotřebě potravin a nápojů podílely 0,75% (+ 36% oproti roku 2007).“¹²

Dalšími relevantními údaji, které výše zmíněná ročenka uvádí, jsou fakta, že „Podíl biopotravin z dovozu na celkové spotřebě v roce 2008 zastavil v minulosti stoupající tendenci a klesl o 5 procent na 57 procent. Podíl v České republice vyrobených biopotravin tak dosáhl podílu 43 procent. Ukazuje se, že jak potřebitelé, tak maloobchodníci začínají dávat předost českým a regionálním biopotravinám. V letech 2006 a 2007 dosáhl meziroční nárůst objemu dovozu biopotravin 55%, respektive 88%, zatímco v roce 2008 vzrostl „jen“ o 28%. Naproti tomu nárůst v České republice vyrobených biopotravin v letech 2006 a 2007 rostl meziročně o 42%, respektive 47%, ale vloni již vyletěl o 58%.“¹³

Nutno podotknout, že biopotraviny, které jsou v České republice vyráběny, obsahují dovážené suroviny nebo se v tuzemsku pouze přebalují. Tento fakt zapříčiňuje, že podíl čistě české biopotraviny tak stále zůstává pod polovičním podílem, jak uvádí ročenka Český trh s biopotravinami 2009 společnosti Green marketing. I přesto ovšem roste počet tuzemských výrobců biopotravin a tím i objem české bioprodukce a to zejména v oblastech hovězího masa, pečiva, mléka a koření.

Dle nejaktuálnějších informací, které zveřejnil Ústav zemědělské ekonomiky a informací, utratili spotřebitelé v České republice v roce 2009 za biopotraviny 1,77 miliardy korun, což je zhruba stejně jako v roce 2008. Průměrná roční spotřeba na obyvatele pak činila necelých 200 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů dosáhl 0,71 % podobně jako v roce předchozím. Vývoj od roku 2007 do roku 2009 lze shrnout tak, že se trh s biopotravinami vyrovnal velice dobře s finanční a ekonomickou krizí a po rychlém růstu spotřeby v letech 2007 a 2008 došlo pouze ke stagnaci trhu, nikoli k poklesu jako u konvenčních potravin.

---

¹² VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4

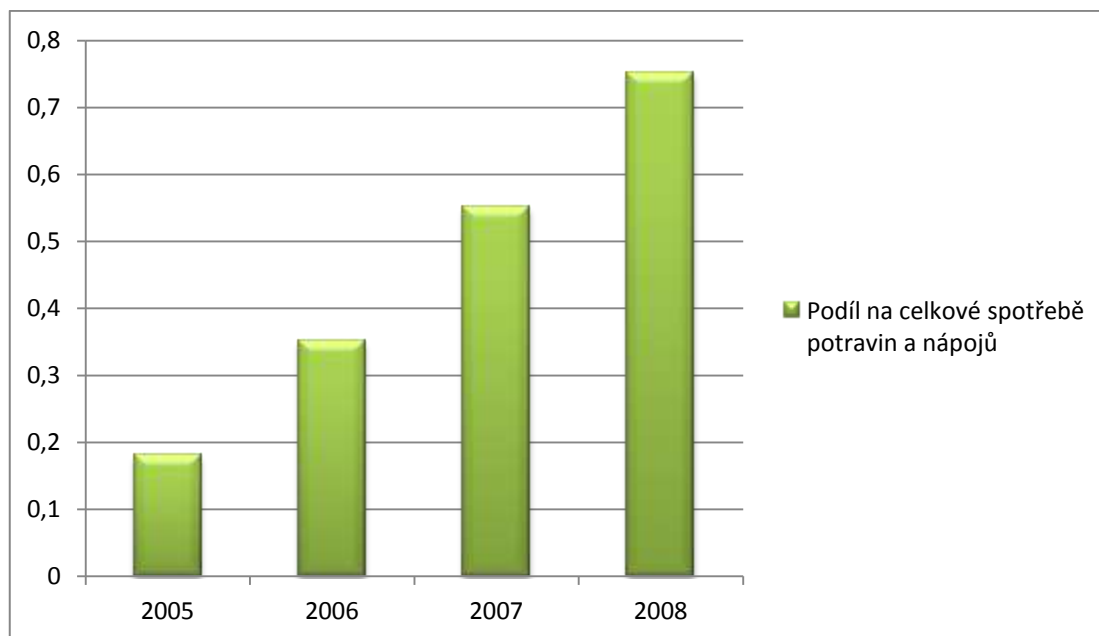
¹³ VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4

Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2009 přibližně 2,13 miliardy korun a z toho obrat v maloobchodě činil 1,68 mld. Kč, ve veřejném stravování přes 14 mil. Kč a téměř 70 mil. Kč dosáhl obrat přímého prodeje. Celkově se tedy na českém trhu prodalo v roce 2009 biopotravin za 1,77 miliardy Kč. České společnosti exportovaly do zahraničí biopotravin za přibližně 367 mil. Kč. Mezi největší exportéry patřily v roce 2009 firmy RACIO, s.r.o., Sonnentor, s.r.o. FRUJO, a.s. a PRO-BIO, obchodní společnost s.r.o. Nejvíce biopotravin nakoupili čeští spotřebitelé v maloobchodních řetězcích a to za 1,2 mld. Kč v roce 2009, tj. 68,6 % a dále pak v prodejnách zdravé výživy a biopotravin 17,3 % a vzrůstá podíl lékáren 7,0 % oproti 4,0 % v roce 2008. V nezávislých drobných prodejnách se v roce 2009 prodalo biopotravin za 41 milionů Kč 2,4 % a výrazně vzrostl podíl přímého prodeje biopotravin zahrnující přímý prodej jak ze dvora, tak i od výrobců a distributorů 3,9 %. Přibližně 0,8 % biopotravin se v roce 2009 prodalo prostřednictvím gastronomických zařízení.

Jednou z největších překážek při analýze českého trhu s biopotravinami je obrovský nedostatek ucelených a především aktuálních dat. Z tohoto důvodu bylo vycházeno hlavně z již vydaných ročenek, přičemž poslední ročenka byla vydána v roce 2010, tedy s daty dostupnými z roku předchozího, tj. roku 2009. Tento nedostatek má pak dopad na aktuálnost všech údajů v této diplomové práci.

Níže uvedený graf č. 1 ukazuje vývoj podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů v České republice, kdy sledovaným obdobím jsou roky 2005 až 2008. Následující graf pak znázorňuje růst spotřeby biopotravin za stejné časové období. Graf č. 3 vyjadřuje růst spotřeby biopotravin na obyvatele.

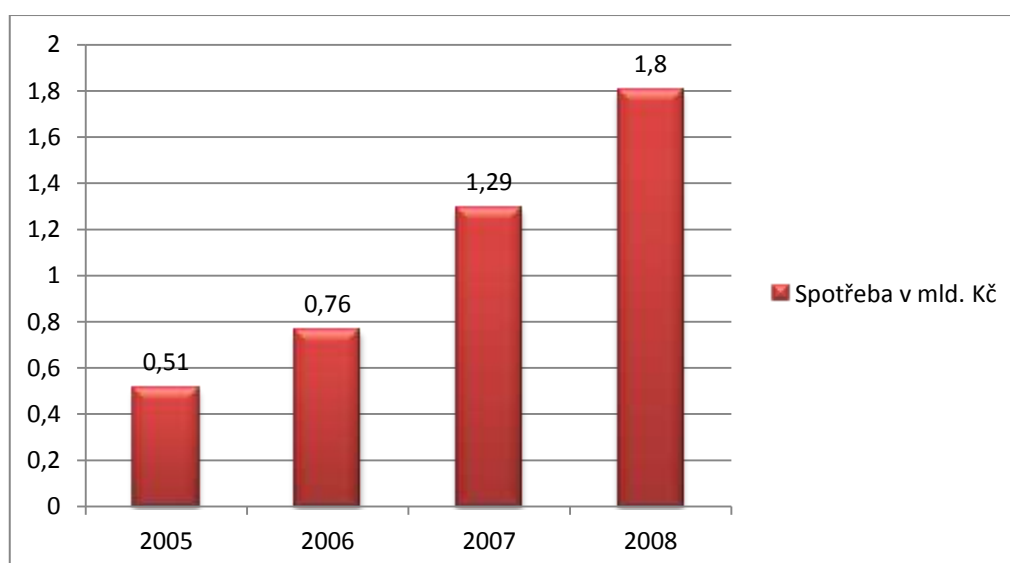
Graf č. 1: Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů v ČR letech 2005 až 2008

Zdroj: Český trh s biopotravinami 2009, Green marketing

Z výše uvedeného grafu jasně vyplývá, že podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů v letech 2005 až 2008 kontinuálně rostl.

Graf č. 2: Růst spotřeby biopotravin v ČR letech 2005 až 2008

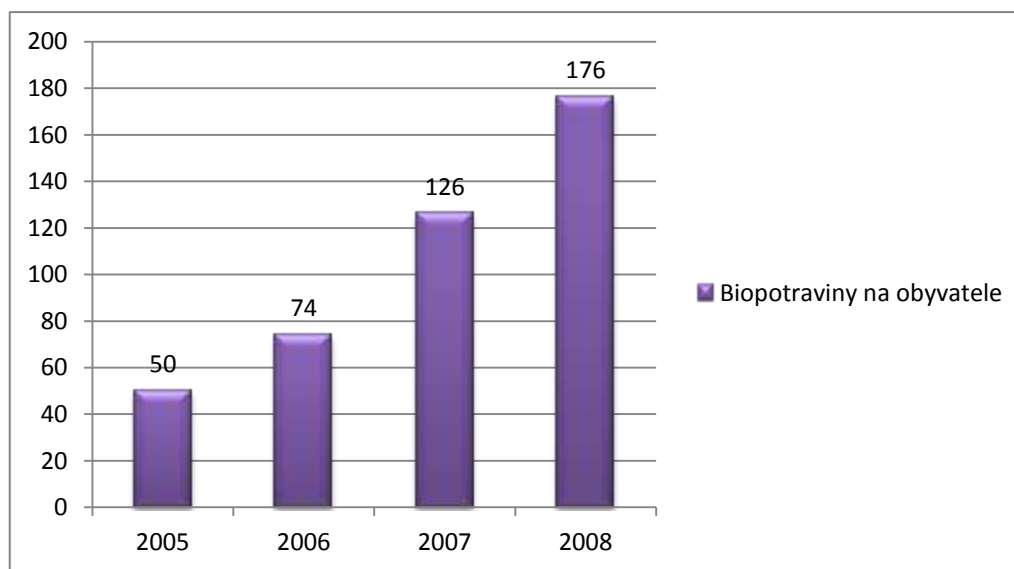

Zdroj: Český trh s biopotravinami 2009, Green marketing

Graf znázorňuje růst spotřeby biopotravin v ČR 2005 až 2008, přičemž meziroční změna byla v roce 2005 16%, v roce 2006 činila změna 49%, rok 2007 zaznamenal změnu 70% a v roce 2008 byla změna 40%.

Graf č. 3 Růst spotřeby biopotravin na obyvatele v ČR letech 2005 až 2008

Zdroj: Český trh s biopotravinami 2009, Green marketing

Z výše uvedeného grafu je patrná stoupající tendence spotřeby biopotravin na obyvatele vyjádřená v korunách. Meziroční růst v procentech činí v roce 2005 25%, v roce 2006 48%, v roce 2007 70% a v roce 2008 36%.

3.3.1 Nabídka biopotravin

I přesto, že nabídka biopotravin velmi pružně reaguje na poptávku spotřebitelů po těchto produktech, je stále nutno tyto potraviny dovážet. Naproti tomu se v posledních letech velké obchodní řetězce snaží svůj sortiment rozšířit právě o potraviny a produkty ze systému ekologického zemědělství. Objevují se vlastní omezené řady „zelených produktů“, které doplňují nabízený sortiment konvenčních výrobků. Například společnost INTERSPAR zavedla vlastní řadu bioproduktů pod označením Spar Natur* Pur (obrazová příloha č. 1), společnost TESCO zavedla vlastní značku Tesco ORGANIC (obrazová příloha č. 2), společnost ALBERT má biopotraviny označené jako albert bio (obrazová příloha č. 3) a například síť drogerií DM prodává široký sortiment biopotravin značky ALNATURA (obrazová příloha č. 4). Tento aspekt se může jevit jako určitý marketingový tah jednotlivých řetězců, vzhledem k tomu, že to, co je v současné době „pure“, tedy čisté,

ekologicky nezávadné, je také mimořádně módní, což samozřejmě neznamená jednoznačné negativum, neboť i tento způsob propagace bioproduktů a biopotravin je pro širokou veřejnost vhodný. Lze konstatovat, že současný stav nabídky biopotravin je mnohem širší, nežli v předchozích letech a trend poukazuje na to, že nabídka biopotravin se především v nadnárodních maloobchodních řetězcích neustále rozšiřuje.

Téměř celá devadesátá léta se u nás daly mléčné biovýrobky nakoupit velmi zřídka a to pouze od místních farmářů. Olma Olomouc v roce 1999 zahájila program výroby biojogurtů Via Natur, které dodává do běžné obchodní sítě. O pár let později se na běžném trhu objevilo i biomléko a v některých prodejnách zdravé výživy a na farmách byly k dostání kravské a kozí sýry či tvaroh v biokvalitě.

V supermarketech již bývá pravidelně v sortimentu biohovězí, místně může být ke koupi vepřové, skopové a kozlí maso v biokvalitě. Pouze s českým biodrůbežím je to horší. Naproti tomu je např. ve Francii chov biokuřat rozšířený. Konvenční způsob chovu a výkrmu kuřat s rychlým růstem trvá 35-42 dnů. Tato kuřata se chovají naprosto nevhodně, v rozporu s Welfare, v halách v hustotě 20-22 kusů na metr čtvereční a pro výkrm se z ekonomických důvodů používají živočišné produkty i antibiotické stimulatory růstu. Naproti tomu se pro biochov volí typ pomaleji rostoucích kuřat, která se krmí e minimálně z 90 % biologicky vyrobenými surovinami a pro zbývajících 10 % jsou stanovena přísná kritéria. Biologicky vypěstované suroviny, kterými se biokuřata krmí, by měla z velké části pocházet z vlastního biologického hospodářství. Dle zásad ekologického zemědělství se nesmějí používat žádné synteticky vyrobené přípravky pro mytí, dezinfekci a péči o zvířata. Nepoužívají se ani vitamíny. K ochraně před nemocemi se využívá především prevence, antibiotika se předepisují pouze výjimečně a pod přísnou kontrolou. Léčená kuřata mají ochrannou lhůtu pro prodej. Kuřata se chovají přirozeným způsobem, tzn. co nejdříve se pouštějí do výběhů a doba výkrmu je okolo 140 dnů.

Na našem trhu je dost široká nabídka ekologicky pěstovaných bylin, čaje a koření. Jejich velkou předností je, že se neošetřují agrochemikáliemi. Další produkty, jako je čička, sušený ananas, sezam, rozinky, za studena lisované oleje, sójová omáčka v garantované biokvalitě, dováží a prodává např. firma Country Life. V konvenčním pěstitelství patří vinná réva k nejvíce chemicky ošetřované rostlině, ovšem i tato plodina má svou bio alternativu.

Nejen potraviny patří k ekologickému zemědělství. Suroviny, získané z ekologicky pěstovaných rostlin a šetrné výrobní postupy zaručují značky kosmetiky Weleda, Dr. Hauschka, Logona. Další velmi silně chemicky ošetřovnou plodinou je bavlna, proto není překvapující, že na trhu se již objevila biotrička, bioprádlo a jiné zboží.

Jak uvádí ročenka společnosti Green marketing Český trh s biopotravinami 2009 „*Pohled na jednotlivé marketingové kanály pro biopotravinu v roce 2008 dává jednoznačný obrázek: výrazně roste podíl nadnárodních maloobchodních řetězců na úkor všech ostatních prodejních míst s výjimkou gastronomie. Nejvíce biopotravin, přesně za 1 332 mil. Kč (+ 461 mil. Kč oproti roku 2007), nakoupili vloni čeští spotřebitelé v supermarketech, hypermarketech a drogistických řetězcích. Maloobchodní řetězce tedy měly vloni podíl na trhu 74%, o 6,5% více než v roce 2007. V prodejnách zdravé výživy a biopotravin utratili Češi vloni 324 mil. Kč (+ 34 mil. Kč oproti roku 2007). „Speciálky“ měly tedy vloni druhý největší podíl na trhu, a to 18%, o 4,5% méně než v roce 2007. Obrat v prodejnách zdravé výživy a bioprodejnách vloni vzrostl jen o 11% a výrazně zaostal za růstem celého trhu. Třetím největším prodejním místem jsou lékárny. Vloni se v nich prodalo biopotravin za 72 mil. Kč (+ 8 mil. Kč oproti roku 2007), což dává lékárnám podíl 4% (- 1%) na celkovém obratu. I tento prodejní kanál rostl podstatně pomaleji než celý trh, jen o 12%. V nezávislých prodejnách potravin se vloni prodalo biopotravin za 36 milionů Kč (+ 4 mil. Kč oproti roku 2007), což je podíl 2% na celkovém trhu (- 1% oproti roku 2007). Přibližně za 25 mil. Kč se prodává biopotravin přímo na farmách či tržišťích, což přímému marketingu ekologických zemědělců dává podíl na celkovém trhu ve výši 1,4% (- 0,6% oproti roku 2007). Výrazně vzrostl obrat s biopotravinami v gastronomických provozovnách, a to o celých 66%, z 6,5 mil. Kč v roce 2007 na téměř 11 mil. Kč. Podíl tohoto prodejního místa tak vloni dosáhl 0,6%.“¹⁴*

Níže uvedená tabulka znázorňuje odbytová místa biopotravin v České republice za rok 2009.

---

¹⁴ VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4

Tabulka č. 1 Podíl na trhu dle odbytového místa v roce 2009

Odbytové místo	Podíl v %	Podíl v mil. Kč
Supermarkety, hypermarkety, drogistické řetězce	74	1332
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	18	324
Lékárny	4	72
Nezávislé prodejny	2	36
Farmy a ostatní přímý prodej	1,4	25
Gastro zařízení	0,6	11
Celkem	100,0	1800

Zpracováno dle: Český trh s biopotravinami 2009, Green marketing

Tabulka č. 2 Nárůst obrátu v % a Kč jednotlivých odbytových míst mezi roky 2007 a 2008

Odbytové místo	Změna v %	Nárůst v mil. Kč
Supermarkety, hypermarkety, drogistické řetězce	53	461
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	12	34
Lékárny	12,5	8
Nezávislé prodejny potravin	12,5	4
Farmy a ostatní přímý prodej	-3,8	-1
Gastro zařízení	66	4,5

Zpracováno dle: Český trh s biopotravinami 2008, Green marketing

Výše uvedená tabulka vypovídá o meziročním nárůstu obrátu v jednotlivých prodejních místech v letech 2007 a 2008. Je patrné, že markantní nárůst obrátu zaznamenaly především supermarkety, hypermarkety a drogistické řetězce. Naopak v segmentu faremního a ostatního přímého prodeje došlo k propadu o – 3,8%.

3.3.2 Biopotraviny ve veřejném stravování a gastronomii

Jak vyplývá z údajů ročenky Český trh s biopotravinami 2009 společnosti Green marketing „Pro biosektor nabízí gastronomie enormní potenciál. Poptávka zřetelně stoupá. Někteří dodavatelé restaurací a velkoobchodníci již nabízejí biozboží nebo mají jejich zavedení

v plánu. Velikost obratu s biopotravinami ve stravování mimo domov není zatím vysoká, Green marketing jeho velikost spočítal v roce 2008 na 10,8 milionů Kč, což je o 66 % více než v roce 2007. Nabídka biogastronomických konceptů se rozšiřuje. Biopotraviny začínají vstupovat zejména do segmentu exkluzivní gastronomie. Biopotraviny od českých ekofarnářů a výrobců se pravidelně objevují v pražských luxusních restauracích a hotelích.“¹⁵

Biopotraviny pronikají na trh také prostřednictvím originální cateringové společnosti Bionea, která nabízí své výrobky v biokvalitě. Stejná společnost pak pronikla na trh s výdejními automaty na biopotraviny, o které projevila zájem řada firem a především školních zařízení. Spotřebitelé mají dnes již možnost zavítat do mnohých certifikovaných restaurací, které lze nalézt nejen v našem hlavním městě. V Praze je to restaurace Albia či Coutry Life, v Brně restaurace Aura nebo bistra Natura viva a Spirála, v Hradci Králové jídelna Bazalka, v Pardubicích jídelna Špalda a v Kroměříži Alma klub. Prvního biohotelu v Česku se zřejmě dočkáme ve Starém Městě pod Sněžníkem.

„Z průzkumu HORECA Monitor provedeného v prosinci 2008 společností INCOMA Reserch mezi všemi druhy gastronomických zařízení a provozovatelů veřejného stravování v České republice vyplývá, že 4 % všech provozoven již biopotraviny používají a 6 % uvažuje o jejich zavedení. V závodním stravování zajišťovaném cateringovými firmami 10 % provozovatelů používá biopotraviny, ve zdravotnických zařízeních je to 20 %. Nižší podíl je zatím v oblasti HoReCa, 4 % hotelů a penzionů a 4 % restaurací již biopotraviny používá. Ovšem v restauracích, kde průměrná cena oběda přesahuje 200 Kč, je penetrace větší, zde uvádí 13 % provozovatelů, že z bioproduktů vaří a 7 % o tom uvažuje. Ve školním stravování 9 % provozoven již biopotraviny používá; tam, kde školní stravování zajišťují cateringové firmy, dosáhl podíl dokonce 20 %. Navíc 12 % všech školních kuchyní deklarovalo zájem biopotraviny začít používat.“¹⁶ Tato fakta uvádí ve své ročence Český trh s biopotravinami 2009 společnost Green marketing.

To, že je gastrosegment stále významnější si začíná uvědomovat řada výrobců i obchodníků. Velkou příležitostí je bezpochyby oblast veřejného stravování, tzn.: školy, nemocnice, domovy důchodců, armáda, a to nejen pro zpracovatele, výrobce, dodavatele či

---

¹⁵ VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4

¹⁶ VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4

obchodníky, ale především pro české ekologické zemědělství. Oproti sousedním zemím je ovšem tato oblast zatím ve svém počátku. V České republice se o zásobování některých škol a firem, které se o zavedení biopotravin do svých provozů snaží, zasadila společnost Extrudo Bečice. V celé Evropě se segment biopotravin ve veřejném stravování stává jedním z velmi perspektivních trhů. Důkazem velké popularity této oblasti je především to, že se mnohé vlády snaží svými programy podpořit a mimo to také sílí poptávka ze strany samotných institucí, které mají zájem z biopotravin vařit.

Dle ročenky Český trh s biopotravinami 2009 společnosti Green marketing: *„Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů neřeší oblast kontroly veřejných stravovacích zařízení, která nabízí a prodávají jídla připravená z biopotravin. Některé členské státy, jako Německo, Rakousko nebo skandinávské země, se však rozhodly ve svých národních zákonech tento právní nedostatek ošetřit. S biocertifikátem získají návštěvníci restaurací maximální důvěru v transparentnost celého dodavatelského řetězce. Jídelny a restaurace by si měly uvědomit, že pokud se chtějí na trhu odlišit a pokud chtějí působit důvěryhodně, certifikace provozu dle bio směrnic je nezbytná. KEZ, o.p.s. je jednou ze společností, která na základě akreditace pro inspekční a certifikační orgán provádí v České republice nezávislou kontrolu a certifikaci producentů, zpracovatelů a obchodníků zařazených v systému ekologického zemědělství. Vzhledem k poptávce na certifikaci veřejných stravovacích zařízení, která zařazují do jídelníčku i jídla vyrobená z biopotravin, se kontrolní organizace KEZ, o.p.s. rozhodla vypracovat Standardy pro certifikaci veřejných stravovacích zařízení obsahující pravidla pro možnost používání ochranné známky KEZ, o.p.s. BIO č. 234938. Kontrola a certifikace se vztahuje na postupy veřejných stravovacích zařízení, která nabízejí a prodávají jídla připravená z biopotravin. Smyslem Standardů je poskytnout spotřebitelům pravdivé a ověřené informace o skladbě jídel, u kterých je deklarováno, že jsou připraveny z biopotravin. Kvalitativní ukazatele jsou zajištěny dohledatelností jednotlivých nakoupených či na vlastní ekofarmě vyprodukovaných složek, ze kterých jsou jídla připravována.“¹⁷*

---

¹⁷ VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4

3.3.3 Poptávka po biopotravinách

Poptávka po biopotravinách a bioproduktech se rok od roku zvyšuje nejen celosvětově, ale také na tuzemském trhu. Poptávku po biopotravinách a bioproduktech ovlivňuje několik faktorů:

- Jedním z nejdůležitějších faktorů je zájem o zdravý životní styl a s tím spojené **zdravé a kvalitní stravování**.
- **Informovanost zákazníků** o biopotravinách a bioproduktech. Ve vyspělých zemích světa je povědomí o biopotravinách a bioproduktech podstatně vyšší nežli u nás. Z toho důvodu také Ministerstvo zemědělství schválilo Program MZe udržitelné spotřeby a výroby „Ekologické zemědělství a biopotraviny“, jehož hlavními cíli jsou posílení důvěry spotřebitele v systém ekologického zemědělství a certifikované biopotraviny prostřednictvím propagace, podpora informovanosti spotřebitele a odbytu biopotravin prostřednictvím jejich využití ve veřejném stravování, podpora zpracování biopotravin, podpora marketingu biopotravin, výzkum, vzdělávání, poradenství v oblasti ekologického zemědělství.
- **Důvěra v tyto potraviny a produkty.**
- **Vzdělání spotřebitelů.**
- **Ekonomická situace.**
- Důležitým faktorem je také **cena** (viz. podkapitola 3.3.4 na str. 31) těchto potravin a produktů, která doposud stále převyšuje cenu konvenčních potravin a produktů.

Nutno podotknout, že zvyšující se poptávku po bioproduktech a biopotravinách nestačí bohužel tuzemští dodavatelé uspokojit, proto je nutné tyto produkty a potraviny dovážet. Mezi dovážené produkty lze zařadit především kontrolovanou přírodní kosmetiku a ekodrogerii, ořechy, semena, sušené ovoce, sterilované ovoce a zelenina, třtinový cukr, melasu, javorový sirup, rýži, luštěniny, oleje, čaje a další. S velkým úspěchem se setkávají mléčné a masné výrobky dovážené z Německa a Rakouska. Poptávku uspokojují především supermarkety a hypermarkety, které rozšiřují svůj sortiment o vlastní řadu biopotravin a bioproduktů. Spotřebitelé mají tedy snadný přístup k těmto potravinám a ti, kteří se s takto upravenými potravinami a produkty doposud nesetkali, mají možnost se prostřednictvím „svého“ super- či hypermarketu s těmito potravinami seznámit a stát se jejich odběrateli.

Spotřebitelé biopotravin

Dle ročenky Český trh s biopotravinami společnosti Green marketing vyplývá, že „biopotraviny zná přes 87 % domácností (údaj je téměř identický s rokem předešlým). Nakupuje je 30 % domácností, přičemž pravidelně je nakupuje necelých 5 % respondentů. V roce 2008 činila průměrná spotřeba biopotravin na osobu 176 korun (meziroční změna tohoto ukazatele + 40 %) a biopotraviny tak pokryly 0,75 % z celkové spotřeby potravin včetně nápojů. Zbytek jejich spotřeby tvoří potraviny a nápoje konvenční. Toto číslo není nikterak vysoké, ovšem pokud jej převedeme do řeči peněz, pak se jedná o 1,8 miliardy korun (meziroční změna tohoto ukazatele 40 %). Jak vidíme, tyto hodnoty meziročně výrazně posilují, přičemž to samé se očekává i do budoucna.“¹⁸

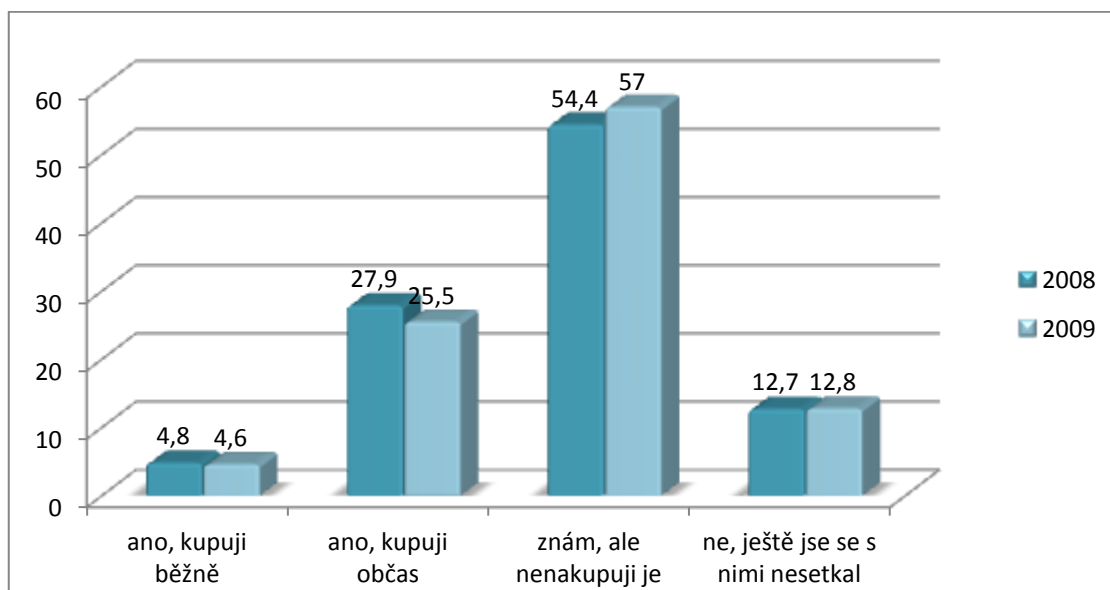
Z níže uvedeného grafu č. 4 vyplývá, že pouze necelých 5 % kupujících domácností nakupuje biopotraviny běžně. Spotřebitelé nakupující biopotraviny občas, tvoří dalších téměř 26 %. Biopotraviny tak nakupuje celkem 30 % všech českých domácností. Domácnosti, které pak biopotraviny nenakupují vůbec, se dále pak ještě dělí na domácnosti biopotravinami netknuté, tzn., že se s nimi ještě nesetkaly (12,8 %) a na ty, které se již s biopotravinami setkaly, ovšem nekupují je (57 %). Při meziročním srovnání lze zjistit, že spotřeba domácností, které kupují biopotraviny běžně, klesla o – 3,2 %. Pokles byl také zaznamenán u domácností, které kupují biopotraviny občas, o – 8,6 %. Naopak meziroční nárůst zaznamenala skupina domácností, která biopotraviny zná, ale nenakupuje je a to o + 4,8 %. Nárůst nastal také u poslední sledované skupiny a to o + 1,1 %. Závěrem k níže uvedenému grafu lze konstatovat, že odliv domácností proběhl směrem od občasných kupujících k informovaným kupujícím. Pokud ovšem současně klesl počet domácností, které nakupují biopotraviny běžně či občas, znamená to, že při rostoucí spotřebě se jedná o větší intenzitu nákupů.

---

¹⁸ VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4

Graf č. 4 Spotřebitelé nakupující biopotraviny (v %)

Zpracováno dle: ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Green marketing

Lze konstatovat, že nadprůměrné zastoupení u zákazníků, kteří běžně nakupují biopotraviny, mají středoškolsky **vzdělaní spotřebitelé** s maturitou a vysokoškoláci. Dalším faktorem, který nákup a spotřebu biopotravin ovlivňuje, je **věk** spotřebitelů. Ve skupině spotřebitelů, která biopotraviny nenakupuje nebo se s nimi vůbec nesetkala, jsou osoby nejstarší věkové kategorie, přičemž mezi běžnými kupujícími je nadproporční skupina ve věku 30 až 39 let. Ukazatel členění **podle počtu osob** v domácnosti ukazuje, že biopotraviny nakupují domácnosti s minimálně jedním dítětem a naopak nenakupují jednočlenné, případně dvoučlenné rodiny. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že biopotraviny nakupují spotřebitelé ve věku 30 až 39 let, kteří mají středoškolské či vysokoškolské vzdělání, mají minimálně jedno dítě a čistý měsíční příjem na domácnost vyšší než 25 tis. Kč. Spotřebitelé, kteří nenakupují biopotraviny, mají nízký příjem, čistý měsíční menší než 20 tis. Kč, jsou ve věkové kategorii 60 až 69 let a převážně se jedná o jednočlenné domácnosti.

3.3.4 Cena biopotravin

Vyšší cena biopotravin oproti potravinám konvenčním je stále velmi diskutovaným tématem a pro mnohé spotřebitele jistě překážkou. Jejich vyšší cena je dána především

celkově vyššími náklady, které je nutno vynaložit na výrobu a zpracování bioproduktů a biopotravin. Zvýšené náklady jsou dány především intenzivnější ruční prací, se kterou jsou spjaté vyšší mzdové náklady. Tyto aspekty snižují celkové výnosy z produkce. Farmáři, kteří chtějí svou produkci prodávat jako ekologicky nezávadnou, musejí projít systémem certifikace, který si hradí z vlastních zdrojů. Se systémem certifikace je spojena také kontrola a označování bioproduktů, což vyžaduje určité finanční vstupy. Vzhledem k tomu, že se na ekofarmách nepoužívají umělá hnojiva ani pesticidy, růst se nepřírozně neurychluje, je tedy nutné zvířata i rostliny déle živit, což se nutně projevuje v konečné ceně bioproduktů a biopotravin. Dalším aspektem, který zvyšuje cenu biopotravin, je fakt, že vstupní suroviny, které jsou v bio kvalitě, bývají zpravidla nedostatkovým zbožím a samy o sobě drahou vstupní surovinou v porovnání se vstupy konvenčního zemědělství.

Je obecně známým faktem, že běžné, konvenční potraviny jsou mnohdy velmi levné. Ceny často nepokrývají ani výrobní náklady, a proto se biopotraviny zdají daleko dražší, než by tomu bylo, pokud by i ceny konvenčních potravin odpovídaly realitě. Příkladem může být tlak velkých řetězců na co nejnižší výkupní ceny od zemědělců.

Další rozdíly v ceně samotných biopotravin jsou „dílem“ obchodníků, kdy tentýž výrobek je v různých obchodech různě drahý. Některé biopotraviny jsou obchodními řetězci zdražovány prostřednictvím vlastní marže, u jiných potravin je zřejmé, že jsou podstatně dražší v bioprodejnách. Známým trendem obchodních řetězců je dotování cen výrobku, nabízí se tedy vysvětlení, proč jsou některé výrobky levnější a jiné dražší. Ve specializovaných prodejnách biopotravin se širokým sortimentem jsou ceny za biopotraviny mnohem dražší, než je tomu právě ve velkých supermarketech, které mají již mnohdy zavedenou vlastní řadu biovýrobků. Vzhledem k tomu, že supermarkety, jak bylo již výše uvedeno, dotují ceny vybraných potravin, jsou pak biopotraviny ve specializovaných obchodech a prodejnách výrazně dražší. Kvůli tomuto marketingovému tahu se většina obrátů realizuje právě v super- či hypermarketech.

4. SPOTŘEBA BIOPOTRAVIN VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH

Vývoj spotřeby biopotravin na celosvětové úrovni se od roku 1999 až do roku 2010 zvýšil téměř třikrát. V roce 1999 činila spotřeba 15 miliard dolarů, která pak v roce 2008 přesáhla 50 miliard dolarů.

Z důvodu krize v roce 2009 se nárůst spotřeby biopotravin zvýšil pouze v jednotkách procent a společnosti zabývající se výrobou a prodejem biopotravin byly vystaveny v tomto roce, krom krize samotné, také novému faktoru, který ovlivňuje spotřebitele při nákupu biopotravin. Sofistikovanost je dalším z faktorů, které ovlivňují rozhodování spotřebitelů. Dle společnosti Organic Monitor, která je přední poradenskou firmou v oblasti marketingu biopotravin, dnes spotřebitelé vyžadují od biopotravin mnohem více. Stále více je zajímavá etický zdroj surovin, dohledatelnost původu, uhlíková stopa, trvalá udržitelnost a společenská odpovědnost firem. Společnosti působící na trhu s biopotravinami stojí v roce 2009 před mnoha výzvami. Finanční krize, která je doprovázena změnou spotřebitelského chování má vliv na prodeje. Společnost Organic Monitor doporučuje společnostem, aby těmto výzvám čelily přijetím strategií „Bio Plus“, což znamená jít nad rámec ekologické certifikace a začínat používat vysoce etické, ekologické a trvale udržitelné podnikatelské postupy. Dle doporučení Organic Monitor by měly společnosti uvažovat o strategiích přesahujících pouhou ekologickou certifikaci, jako je například nákup surovin ze systému fair trade nebo obdobných etických zdrojů, nákup uhlíkových kreditů, systémy dohledatelnosti výrobku až ke zdroji, propagace opatření na podporu biodiverzity a další.

V roce 2010 nakoupili spotřebitelé bioprodukty v hodnotě 59 mld. USD, jak uvádí poradenská firma Organic Monitor. Největším dílčím trhem před Evropou je nadále Severní Amerika. V USA činil přírůstek v roce 2010 8 %, zatímco trh s konvenčními potravinami dosáhl přírůstku 1 %. (OTA, Organic Industry Survey 2011, USA). Obrat s biopotravinami dosáhl 28,6 mld. USD (21,6 mld. EUR) a v nepotravinářském segmentu vedou žebříček výživové biodoplňky s přírůstkem 7 % na 681 mil. USD, vlákna z ekologické produkce (bavlna a len) dosáhla obrátu 605 mil. USD (+ 16 %), výrobky osobní hygieny 490 mil. USD (+ 7 %).

Obecně lze konstatovat, že spotřebitelská poptávka po biopotravinách je koncentrována do Severní Ameriky a Evropy, tyto regiony jsou svými 97% odpovědné za celosvětový obrat.

4.1 Vývoj spotřeby biopotravin

Obecně lze konstatovat, že spotřeba biopotravin nepřestává být na vzestupu. Spotřebitelé se s biopotravinami setkávají stále častěji na různých prodejních místech. Nabídka biopotravin se rozšiřuje o stále nové zboží. Biopotraviny a bioprodukty pronikají do nových segmentů, neboť lidé, kteří preferují zdravý životní styl, zaměřují svou pozornost nejen na zdravé potraviny, ale také na zboží denní spotřeby, jakou jsou například kosmetika či textil.

Stejně jako se vyvíjí poptávka a nabídka biopotravin a bioproduktů, mělo a má svůj vývoj ekologické zemědělství. Počátky jiného zemědělství můžeme v Evropě datovat do roku 1924, kdy Dr. Rudolf Steiner poprvé na tzv. Zemědělském kurzu formuloval zásady organického zemědělství. O organickém zemědělství však tenkrát nemluvil, jeho způsob hospodaření dostal až později název biologicko-dynamický neboli biodynamický. V německy mluvících zemích se pak rozšířilo biologicko-organické zemědělství, později jen biologické a výraz organický se používá v anglické jazykové oblasti.

V roce 1972 vznikla mezinárodní asociace ekologických zemědělců IFOAM, přičemž zakládajících členských organizací bylo pět, v roce 1975 už 50. Na počátku 21. století IFOAM sdružuje na 750 organizací ekozemědělců ze 105 zemí světa. Dramatický rozvoj, který učinil ekologické zemědělství známým širší veřejnosti, ba neopominutelným v rámci agrární sféry, trhu i politiky, však přinesla devadesátá léta 20. století. Ještě na jejich počátku pokládali mnozí odborníci a politici u nás i v Evropě ekologické zemědělství za naprosto okrajovou záležitost, za idealistický sen. V červnu roku 1991 Rada Evropské unie schválila nařízení č. 2092/91 o ekologickém zemědělství. Důležitou roli pro vznik této právní úpravy sehrála reforma evropské Společné zemědělské politiky, která se od konce 80. let nezaměřovala pouze na zvyšování produktivity zemědělství a vysokou potravinovou soběstačnost, ale nově také na zvyšování kvality a ochranu životního prostředí. Po roce 1992 různé evropské státy začaly dotačně podporovat ekozemědělce. Na biozemědělství přešly tisíce hospodářství a silně vzrůstal zájem spotřebitelů i obchodu o ekologické potraviny, proto na přelomu tisíciletí činila ekologicky obhospodařovaná zemědělská půda

ve státech Evropské unie v průměru 2,94 %. Uznávanými průkopníky jsou Rakousko (7,96 % zemědělské půdy), Itálie (7,01 %) Finsko (6,79 %), Švédsko (6,25 %), Dánsko (6,15 %), Německo (3,20 %). „Podnětem, který výrazně zvýšil zájem lidí o biopotraviny, byly skandály s nemocí šílených krav, slintavkou a kulhalkou. V Británii vyvolaly doslova boom biopotravin na trhu. Podle tamního svazu ekozemědělců Soil Association se mezi rokem 2001 a 2002 téměř zdvojnásobila výměra ekologicky obhospodařované půdy na 460 000 hektarů. Počet ekofarem stoupl na 4 000. Podle marketingového průzkumu trhu 80 % domácností koupilo zhruba během roku od října 2001 aspoň jednu biopotravinu. Británie se tak zařadila ve spotřebě biopotravin v Evropě na druhé místo za Německo. Německá ministryně zemědělství a ochrany spotřebitelů Renate Künastová s podporou své vlády vytyčila cíl, aby se do roku 2010 v zemi hospodařilo ekologicky na celých 20 % půdy. Tuto strategii podpořila německá vláda promyšlenou kampaní, milióny Euro rozhodla věnovat jenom na oblast spotřebitelských informací. V Evropě však už jsou regiony, kde se ekologicky hospodaří na více než 40 % zemědělské půdy, například v rakouských Tyrolích, Solnohradsku nebo ve švýcarském kantonu Graubünden.“¹⁹

4.1.1 Vývoj ekologického zemědělství a vývoj spotřeby biopotravin ve Spolkové republice Německo

Jeden z nejsilnějších trhů v Evropě na poli biopotravin je bezpochyby právě ve Spolkové republice Německo. V období světové krize v roce 2009 rostl trh v Německu v oblasti biopotravin stabilně dál. Spotřebitelé biopotravin a bioproduktů i přes světovou krizi nepřestávali v nákupech těchto potravin a to především z důvodu vlastního přesvědčení a víry v tyto produkty, v ekologické zemědělství.

4.1.1.1 Ekologické zemědělství v SRN

Níže uvedené tabulky uvádějí vývoj počtu podniků, které působí v oblasti výroby biopotravin a o ploše, která je obhospodařována ekologickým způsobem. Sledovaným časovým obdobím jsou roky 2007 až 2010. Z tabulek vyplývá, že počet podniků, které zpracovávají bioprodukty a vyrábějí biopotraviny, každým rokem stoupá, stejně tak jako počet obhospodařovaných hektarů v systému ekologického zemědělství.

---

¹⁹ <http://www.czp.cuni.cz/enviwikidata/hk/Biopotraviny.pdf> ze dne 18. ledna 2012

Tabulka č. 3 Ekologické zemědělství v Německu rok 2007 - 2008

Ekologické zemědělství v Německu 2008	Počet podniků 2007	Počet podniků 2008	Změna v %	Plocha v ha 2007	Plocha v ha 2008	Změna v %
Výrobní podniky	8 797	9 414	7,0	275 473	290 347	5,4
Výrobní spolky	9 906	10 410	5,1	589 863	621 038	5,3
Výrobci celkem	18 703	19 824	6,2	865 336	911 385	5,3
Podíl na celkovém hospodářství v %	5,0	5,5	-	5,1	5,4	-

Zdroj: BÖLW (Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft e.V.), 2009

Tabulka č. 4 Ekologické zemědělství v Německu rok 2008 - 2009

Ekologické zemědělství v Německu 2009	Počet podniků 2008	Počet podniků 2009	Změna v %	Plocha v ha 2008	Plocha v ha 2009	Změna v %
Výrobní podniky	9 414	9 979	6,0	286 748	298 218	4,0
Výrobní spolky	10 410	11 030	6,0	621 038	653 339	5,2
Výrobci celkem	19 824	21 009	6,0	907 786	951 557	4,8
Podíl na celkovém hospodářství v %	-	5,9	-	-	5,6	-

Zdroj: BÖLW (Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft e.V.), 2010

Tabulka č. 5 Ekologické zemědělství v Německu rok 2009 - 2010

Ekologické zemědělství v Německu 2010	Počet podniků 2009	Počet podniků 2010	Změna v %	Plocha v ha 2009	Plocha v ha 2010	Změna v %
Výrobní podniky	10 017	10 700	6,8	293 776	317 300	8,0
Výrobní spolky	11 030	11 474	4,0	653 339	683 911	4,7
Výrobci celkem	21 047	22 174	5,4	947 115	1 001 211	5,7
Podíl na celkovém hospodářství v %	-	5,9	-	-	5,9	-

Zdroj: BÖLW (Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft e.V.), 2011

V SRN je patrný trend zvyšování počtu podniků, které vyrábějí biopotraviny, s čímž je spjatá také plocha, která je ekologickým způsobem obhospodařována. Aby výrobní podniky nasatily poptávku po biopotravinách, rozšiřují svou nabídku, tudíž hledají cesty, jak zvýšit svou produkci. V systému ekologického zemědělství lze produkci zvýšit nikoli genetickým modifikováním plodin, či silnějším a častějším přihnojováním, ale je jednoznačně nutné rozšiřovat plochy, na kterých se ekologicky hospodaří. Němečtí výrobci se snaží maximálně využít potenciál trhu s biopotravinami, proto jejich počet stoupá a vzhledem ke kupní síle dané ekonomickou silou německých spotřebitelů, stoupá nabídka biopotravin, která je nutně spjatá s potřebou rozšiřování ploch. Trend na poli biopotravin je tedy zřejmý, trh neustále roste.

4.1.1.2 Trh s biopotravinami v SRN

Německý trh s biopotravinami zůstal i v roce 2008 dynamicky se rozvíjejícím trhem s přírůstkem +/- 2 % obratu, tj. 5,8 mld. Eur. Velký podíl na zvýšení obratu měly mlékárny se svými produkty, dále pak čerstvé plodiny jako ovoce, zelenina či pečivo a zájmu spotřebitelů neunikly ani masné výrobky a vejce. V roce 2008 se také zvýšila konečná cena bioproduktů. Spotřebitelé utratili za biopotraviny 3,5 % z celkových výdajů na potraviny. U jednotlivých produktových skupin byl ovšem podíl biopotravin rozdílný, např. drůbež či alkoholické výrobky byly málo zastoupené v nákupním koší, u ostatních skupin byl nárůst enormní. Pokud srovnáme podíl obratu a odbytu, pak obrat byl vždy výrazně před množstevním podílem jednotlivých produktů a to především z důvodu vyšších cen a také obchodních marží. Produkty s nízkým cenovým rozdílem, jako jsou např. citrony či sýr, měly rozdíly v obratu a odbytu nízké. Největší podíl získala výživa pro kojence s téměř 60 %, která byla následována zeleninovými šťávami s 20 % podílem. Z čerstvých potravin byly zastoupeny citrony s 23 % podílem a mrkev s 18 % podílem také především díky nekomplikovanému pěstitelskému postupu, kterým lze biokvalitu dosáhnout a faktem, že jsou tyto potraviny k dostání u téměř každého obchodníka. Živočišné produkty v biokvalitě byly v tomto roce ve spotřebě potravin také hojně zastoupeny. Velký podíl tvořila především spotřeba mléka s 11 % podílem či přírodní jogurt s 8 % podílem. Velký potenciál zůstává v tomto roce u sýrů, které kvůli zvýšení cen pocítily snížení odbytu. Naproti tomu čerstvé maso ukázalo nárůst, i když jen na nízké úrovni. Mnohé bioprodukty a biopotraviny mají na trhu v roce 2008 podíl mezi 1 a 5 % a s tímto podílem získávají také

odpovídající potenciál. Produkty s vysokým podílem na trhu jakými jsou mléko a mléčné výrobky, stejně tak jako ovoce a zelenina, jsou k dostání ve většině obchodů. Menší produktové skupiny, jakými jsou kupříkladu zmrzlina, cukrovinky či speciální druhy ovoce a zeleniny, poukazují na vysoký potenciál, ovšem působí na celkovém trhu velmi málo.

V roce 2009 se obrat s biopotravinami a bionápoji dle předpokladů snížil o 1,1 %. Dle odhadů se obrat v roce 2009 pohyboval u 5,8 mld. Eur. Vzhledem k tomu, že spotřebitelé biopotravin utratili v tomto roce za konvenční produkty o 2,4 % méně, mohl si trh s bioprodukty lehce udržet svůj podíl na celkovém trhu. I přes snížení obratu v segmentu biopotravin a bionápojů, byly tyto potraviny co do množství nakupovány více a to především z důvodu snížení cen za tyto produkty. V průměru se jednalo o snížení 3,1 % oproti roku 2008. Ke snížení cen došlo především díky diskontním prodejnám, které snížily cenovou hladinu o 8 %. V návaznosti na to došlo ke snížení cen také v segmentu konvenčních potravin a to o 4,3 %. K razantnímu snížení cen došlo především u brambor (- 15 %), nealkoholických nápojů (- 10 %), zeleniny (- 9 %) a u mléka (- 5 %). Specializované bioobchody se vyvíjejí s pozitivním přírůstkem obratu ve výši 6 %. Tyto obchody mají dále vysoký růstový potenciál, neboť nebylo doposud dosaženo dostatečného pokrytí těmito prodejny. Zákazníci si v těchto prodejnách cení především vysokou odbornost a radu při nákupu a široký sortiment nabízeného zboží. V roce 2009 vzrostl obrat u dětské výživy o 16 %, u alkoholických nápojů o 13 %, stejně tak jako u masa. Silný propad zaznamenaly brambory – 14 %, ovoce – 10 % a pečivo – 10 %.

Po roce stagnace byl obrat s biopotravinami a bionápoji dle údajů průzkumu trhu v Německu za rok 2010 o cca. 2 % vyšší, tj. 5,9 mld. Eur. Tento nárůst byl dosažen z části díky snížení prodejních cen. V oblasti objemu prodeje bylo dosaženo zvýšení o cca 3 %. Motorem pro zvýšení obratu byly již druhý rok po sobě především specializované prodejny zdravé výživy s nárůstem 8 % obratu. V roce 2010 zaznamenaly především diskontní prodejny snížení obratu z prodeje biopotravin a to z důvodu úprav sortimentu a snižování cen. Naproti tomu velký potenciál skýtají specializované prodejny, které jsou schopné nabízet svým zákazníkům celkový sortiment biopotravin a bionápojů. Ve velkých i středních městech, ale i v menších regionech není tento potenciál doposud dostatečně využit a nejsou zde zastoupené specializované prodejny, které by nabízely široký sortiment biopotravin a bionápojů. Velké plus vidí zákazníci v tomto způsobu distribuce biovýrobků

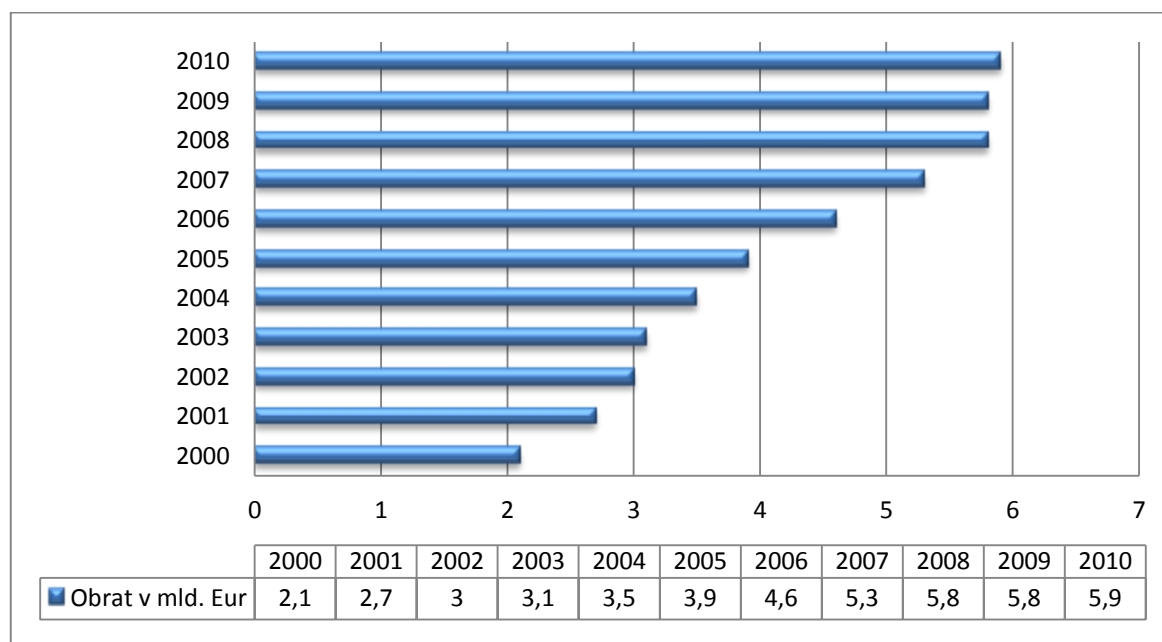

především v odbornosti personálu a v možnosti podpořit regionální výrobce bioproduktů. Koncentrace specializovaných prodejen se širokým sortimentem bioproduktů je v Německu rozdílná. Například největší hustota je v jižním Německu, především v Bavorsku, které je následováno Baden-Württemberg. Na východě je to pak Berlín, který je spolkovou zemí s největší hustotou specializovaných prodejen. V roce 2010 bylo v Německu otevřeno cca 60 nových biosupermarketů. Společnost *Alnatura* byla v roce 2010 se svými 59 prodejny lídrem trhu, následována společností *Dennree*, která má 57 specializovaných prodejen a společností *basic* se 14 prodejny biopotravin.

Obecně lze konstatovat, že německý trh s biopotravinami je velmi rozvinutý. Nabídka biopotravin je velmi široká a spotřebitelé mají k těmto produktům snadný přístup. Mnoho společností zařadilo do svého sortimentu biopotraviny právě z důvodu rostoucí poptávky. Jak již bylo výše uvedeno, je to právě ekonomická síla obyvatelstva, která nechá celý trh s biopotravinami růst.

Níže uvedený graf zachycuje vývoj obrátů biopotravin v letech 2001-2010 v miliardách Eur. Z grafu je patrný trend, kterým se celý biosegment řadu let stabilně ubírá, má tedy jasnou stoupající tendenci. V prvním sledovaném roce činil obrát z prodeje biopotravin 2,1 mld. Eur a v posledním sledovaném roce to bylo již 5,9 mld. Eur.

Graf č. 5 Vývoj obrátu biopotravin v Německu v letech 2001-2010

Zdroj: BÖLW, Zahlen, Daten, Fakten: Die Bio-Branche 2011

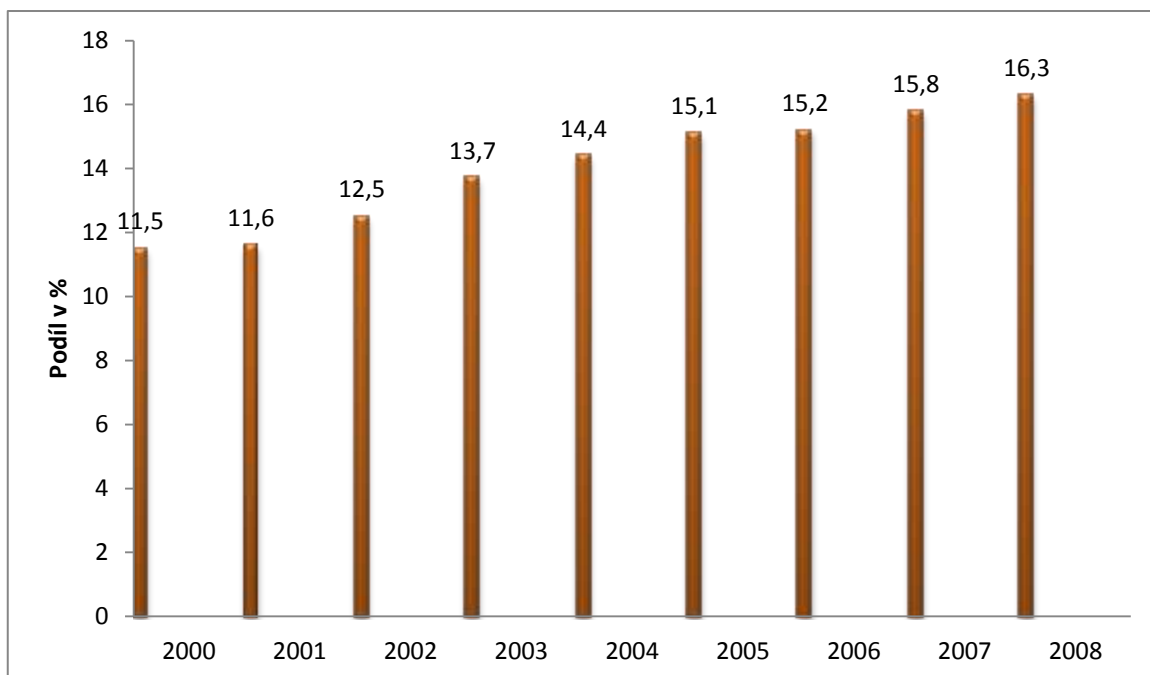
4.1.2 Vývoj v oblasti ekologického zemědělství a spotřeby biopotravin v Rakousku

Rakousko je jednou z dalších zemí, která patří v Evropě k jedněm z nejsilnějších propagátorů biopotravin. Nejen, že biopotraviny propaguje, ale také ve velké míře spotřebovává a má silně vyvinutý trh s produkty z ekologického zemědělství. Například v roce 2009 činila ekologicky obhospodařovaná plocha celých 18,5 % z celkové zemědělské plochy, přičemž průměr Evropské unie činil pouhých 4,7 %. Rakousko podporuje ekologické zemědělství již od roku 2001 prostřednictvím akčního programu. V letech 2003 – 2005 byl pak dále přepracován a roky 2008 – 2010 navázaly na přechozí úspěchy rakouského bio akčního programu. V současné době platí další bio akční program pro roky 2011 – 2013. Programy obsahují všeobecné stanovy a opatření, ve kterých jsou specifikována jednotlivá opatření z oblastí vzdělání a poradenství, výzkum, zlepšení hospodárnosti a návratnosti v biologické produkci, stejně tak jako styk s veřejností. Stěžejním bodem pro styk s veřejností je důraz na biovýrobky v kombinaci s regionalitou a chutí, tedy výrazná spolupráce s organizací „Genuss Region Österreich“. Tato organizace je podporována přímo ministerstvem zemědělství a klade si za cíl důraz na regionální potraviny.

4.1.2.1 Ekologické zemědělství v Rakousku

Ekologické zemědělství je v Rakousku velmi vyvinuté. Vznikající trend je patrný také zde. Plocha, která je obhospodařovaná ekologickým způsobem, vzrostla v roce 2009 o 3,15 %, tedy na téměř 383 000 ha. Podniky, které se zabývají zpracováním a výrobou biopotravin a bioproduktů zaznamenaly 0,6 % nárůst. Počet těchto podniků byl tedy 20 000. Vůdčí spolkovou zemí na poli produkce a spotřeby biopotravin je dlouhodobě Salzburg s téměř 47 % biologicky obhospodařovanou plochou. Níže uvedený graf č. 6 znázorňuje vývoj biologicky obhospodařované plochy od roku 2000 do roku 2008.

Graf č. 6 Biologicky obhospodařovaná plocha v % na celkové hospodářské ploše v letech 2000 - 2008

Zdroj: Bio Austria, Jahresberich 2008

Rakousko zaznamenalo v roce 2009 v oblasti biologicky obhospodařované plochy nárůst o 6,6 %, tedy na 408 000 ha plochy.

4.1.2.2 Trh s biopotravinami v Rakousku

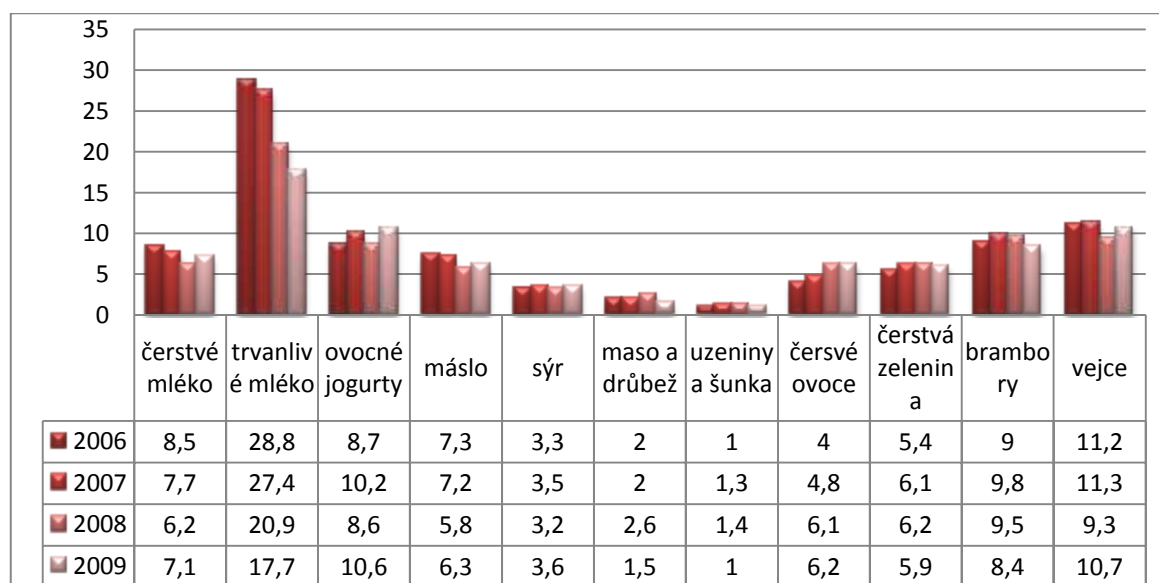
V roce 1994 učinila společnost REWE, která vlastní supermarkety, jakými jsou například Billa, Merkur, Penny, Bipa, Adeg, významný krok, když zavedla vlastní řadu biovýrobků pod názvem „Ja! Natürlich“. Pod touto značkou byly v Rakousku poprvé etablovány biopotraviny do podvědomí spotřebitelů a především mezi konvenční potraviny. Netrvalo dlouho a také ostatní společnosti přišly s vlastními řadami biovýrobků. Například společnost SPAR pronikla na trh s vlastní řadou „Natur pur“, která je, jak výše uvedeno, též známá v České republice pod stejným názvem. Také diskontní prodejny zavedly vlastní řady, Hofer „Zurück zum Ursprung“ a „natur aktiv“ a společnost Zielpunkt „biobio“. U nás známá společnost Lidl zavedla značku „Biotrend“.

Rok 2008 přinesl na trh s potravinami významné rozdíly v cenách za konvenční a bio výrobky. Dokud byly rozdíly v cenách minimální, pak se trh vyvíjel stejným tempem, ale

jakmile se cena konvenčních potravin snížila a naproti tomu vzrostla cena biovýrobků, pak muselo nutně dojít ke snížení obrátů z prodeje biopotravin a bioproduktů. Cenové výkyvy směrem vzhůru se uskutečnily především u mléka a másla, naproti tomu ceny sýrů se nezměnily vůbec. Celkový obrat za biopotraviny činil v tomto roce v Rakousku 914 mil. Eur. Dvě třetiny celkového obratu byly uskutečněny prostřednictvím maloobchodního prodeje v řetězcích Spar, Rewe a Hofer. Ve srovnání s rokem 2007 činil nárůst obratu 10 %, přičemž nejsilnější nárůst zaznamenal řetězec Spar s celkovým přírůstkem 27 %. Dle společnosti RollAMA vzrostl v roce 2008 obrat z prodeje biopotravin do 2,9 %.

Také na poli podniků, které se zabývají produkcí, zpracováním či prodejem, byl oproti ostatním rokům zaznamenán nárůst a to o celých 4,5 %, tedy v absolutním čísle 21 000 podniků. Maloobchodní prodejny dosáhly v roce 2009 obratu z prodeje biopotravin ve výši 657 mil. Eur. V průběhu roku se trend vyvíjel pozitivním směrem a především v segmentu čerstvých biopotravin byl zaznamenán nárůst oproti roku 2008 od 18,5 %. Jedná se především o čerstvé mléko, mléčné produkty, čerstvou zeleninu a ovoce, máslo či brambory. Důvodem pro zvýšení obratu z prodeje je fakt, že také diskontní prodejny rozšířily svou nabídku. Podíl diskontních prodejen vzrostl na 37 %. Níže uvedený graf č. 7 znázorňuje procentní podíl v maloobchodních prodejnách Hofer a Lidl v Rakousku v letech 2006 – 2009.

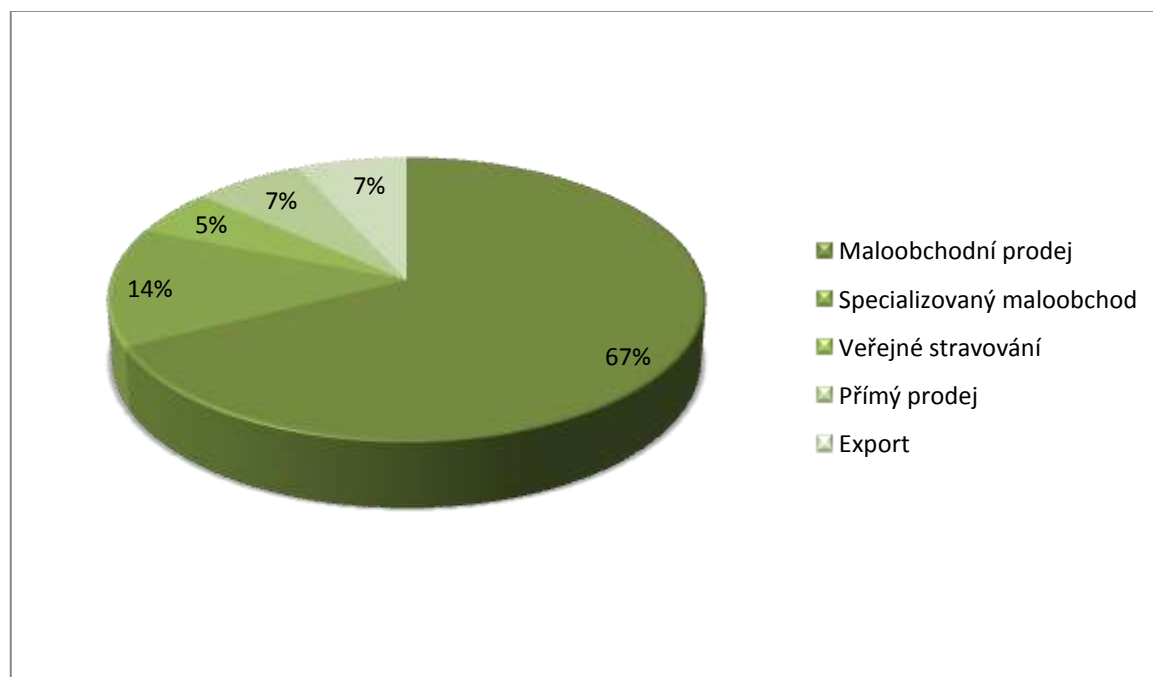
Graf č. 7 Podíl biopotravin dle množství v % v maloobchodních prodejnách Hofer a Lidl

Zdroj: Bio Austria, Jahresbericht 2009

Vývoj na trhu s biovýrobky v segmentu čerstvých potravin zaznamenal v roce 2010 v maloobchodních prodejnách rekordní hodnotu 306 mil. Euro. V procentuálním vyjádření se jednalo o nárůst 21 %. Důvodem nárůstu bylo, že společnost Hoffer kompletně změnila svůj konvenční sortiment s názvem „Zurück zum Ursprung“ čistě na biopotraviny a částečně se tak dostala do čela na trhu s biovýrobky. Segment čerstvých biopotravin u maloobchodníků se vyvíjel vzhledem ke konstantním průměrným cenám lehce negativně. Zvýšení objemu prodeje se týkalo celého bio sortimentu. Z důvodu malého cenového rozdílu mezi konvenčními a bio výrobky byl odbytový a obrátový posun dále urychlen. Nedostatečná nabídka masa a masných výrobků byla hlavním důvodem, proč má vývoj v tomto segmentu značné zpoždění. Podniků, které působí na poli biovýrobků bylo oproti loňskému roku opět více. V absolutním čísle se jedná o počet 2128 a procentuální podíl bio podniků na celkovém podílu všech podniků činil 16,2 %. Tyto podniky obhospodařovaly v roce 2010 ekologickou plochu o výměře 538 210 ha. Z tohoto důvodu lze konstatovat, že Rakousko s výše uvedenými podíly bio podniků na celkovém podílu podniků stojí na špičce v celé Evropě. Níže uvedený graf č. 8 vypovídá o obrazech v bio segmentu za rok 2010.

Graf č. 8 Bio obraty v Rakousku za rok 2010

Zdroj: Bio Austria, Jahresbericht 2010

Pokud výše uvedený graf vyjádříme v miliónech eur, pak dostaneme následující údaje. V maloobchodním prodeji činil obrat 758,2 mil. Eur, přičemž meziroční nárůst činil 15,4 %, specializované maloobchody dosáhly obratu 152,6 mil. Eur, přičemž meziroční nárůst činil 9 %, přímý prodej vyprodukoval obrat 76,3 mil. Eur s meziročním nárůstem 8 %, exportováno bylo za 75,9 mil. Eur s meziročním nárůstem 8 % a ve veřejném stravování činil obrat 59,7 mil. Eur s meziročním nárůstem 18 %.

4.1.3 Vývoj ekologického zemědělství a vývoj spotřeby biopotravin ve Švýcarsku

Velmi silný rozvoj na trhu s biopotravinami zaznamenává další významný evropský stát, Švýcarsko. Stejně jako ve dvou předchozích zemích, je i zde trend se vzrůstající tendencí. Biopotraviny jsou zde velmi rozšířené, kupní síla je zde velmi vysoká a především regionální potraviny zde nacházejí silnou spotřebitelskou základnu.

4.1.3.1 *Ekologické zemědělství ve Švýcarsku*

Ekologické zemědělství má ve Švýcarsku velmi vysokou hodnotu, za kterou je ovšem nutné více zaplatit. Zdravá výživa je ale pro spotřebitele biopotravin mnohem důležitější, proto neváhají vydat za kvalitní potraviny více prostředků.

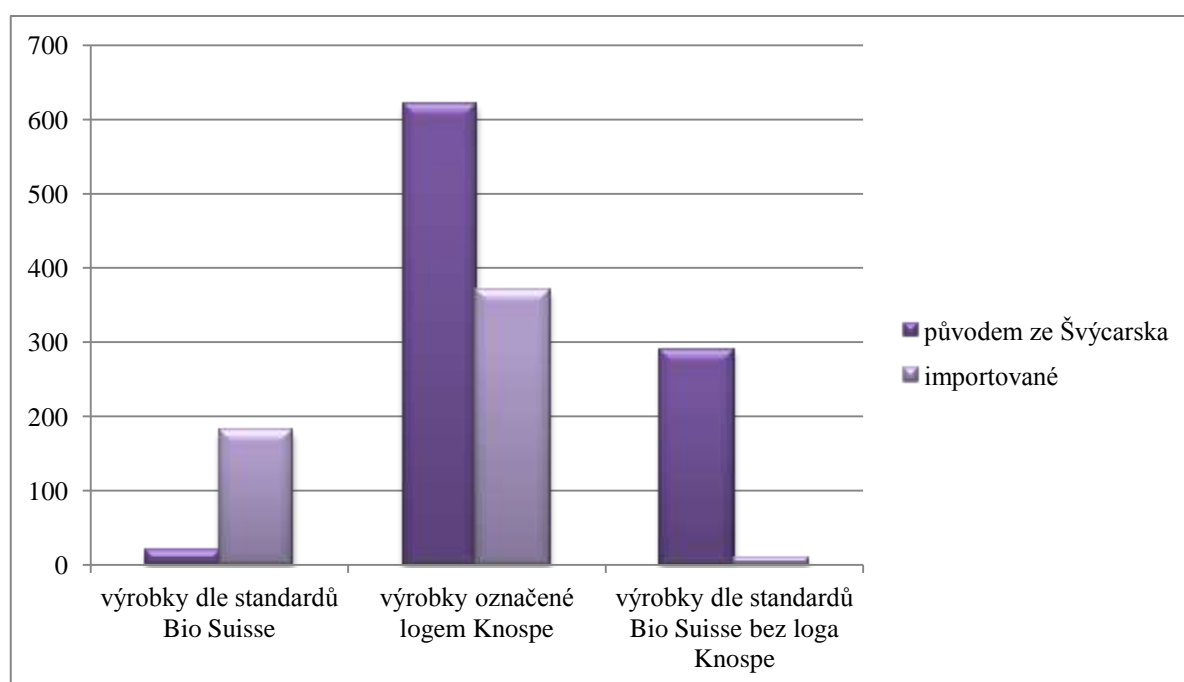
V devadesátých letech přibýlo výrazně zemědělských podniků, které začaly hospodařit ekologickým způsobem. Do roku 2009 obdrželo 11,1 % podniků označení bio, tedy logo Knospe. Především v horských oblastech je ekologický způsob hospodaření velmi rozšířený. Dle údajů statistického úřadu, byl podíl ekologicky obhospodařovaných horských oblastí v roce 2009 téměř 20 procentní.

4.1.3.2 *Trh s biopotravinami ve Švýcarsku*

Rok 2008 začal pro tuto zemi vysokým nárůstem na trhu s biopotravinami. Všechny prodejní kanály (zde jsou nejsilnějšími Coop či Migros), ale také přímí prodejci, zaznamenali silný nárůst i přesto, že koncem roku 2008 nebyla konjunktura příliš příznivá. Trh s biopotravinami dosáhl hranici 1,4 mil. CHF, tedy procentuální nárůst + 11,2 %. Situaci na trhu zlepšil obrat mléka a masa, zapříčinil ale tlak spotřebitelů na dovoz mnohých rostlinných produktů. Společnost, která je činná na poli biopotravin, Bio Suisse, se v tomto roce ještě více semkla se společností Coop tím, že největší obchodník s biopotravinami Naturaplan nově přizpůsobil obaly svých výrobků a začal plošně používat

logo „Knospe“ (pupen). Tímto logem jsou ve Švýcarsku označovány biopotraviny (obrazová příloha č. 6) a rozlišují se tři stupně označení. Níže uvedený graf č. 9 zachycuje obrat za bioprodukty v roce 2008 ve Švýcarsku ve švýcarských francích. V údajích jsou zohledněny produkty označené logem Knospe, dále pak dle standardů Bio Suisse bez označení logem Knospe a dále pak importované biopotraviny. Z grafu je patrné, že velkou oblíbenost spotřebitelů mají produkty označené logem Knospe, pocházející od tuzemských producentů.

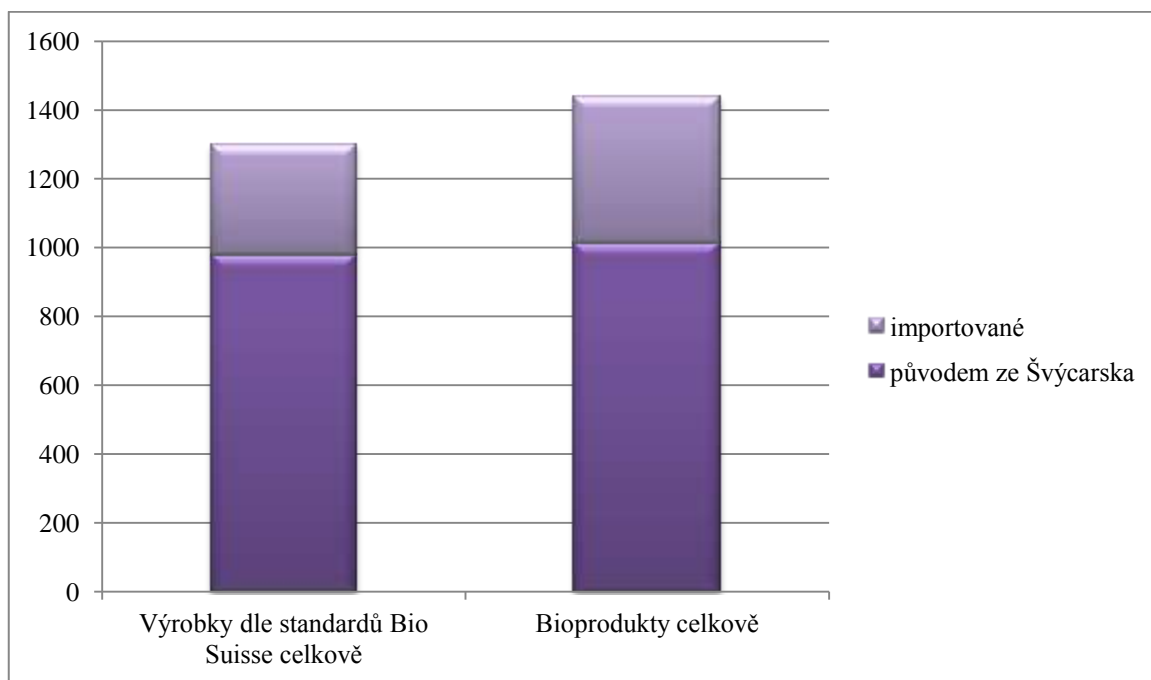
Graf č. 9 Obrat za bioprodukty v roce 2008 v CHF

Zpracováno dle: Bio Suisse Jahresbericht 2008

Následující graf č. 10 zachycuje obrat všech biovýrobků importovaných a s tuzemským původem dle standardů Bio Suisse a bioproduktů jako takových.

Graf č. 10 Obrat za biopotraviny celkově v roce 2008 v CHF

Zpracováno dle: Bio Suisse Jahresbericht 2008

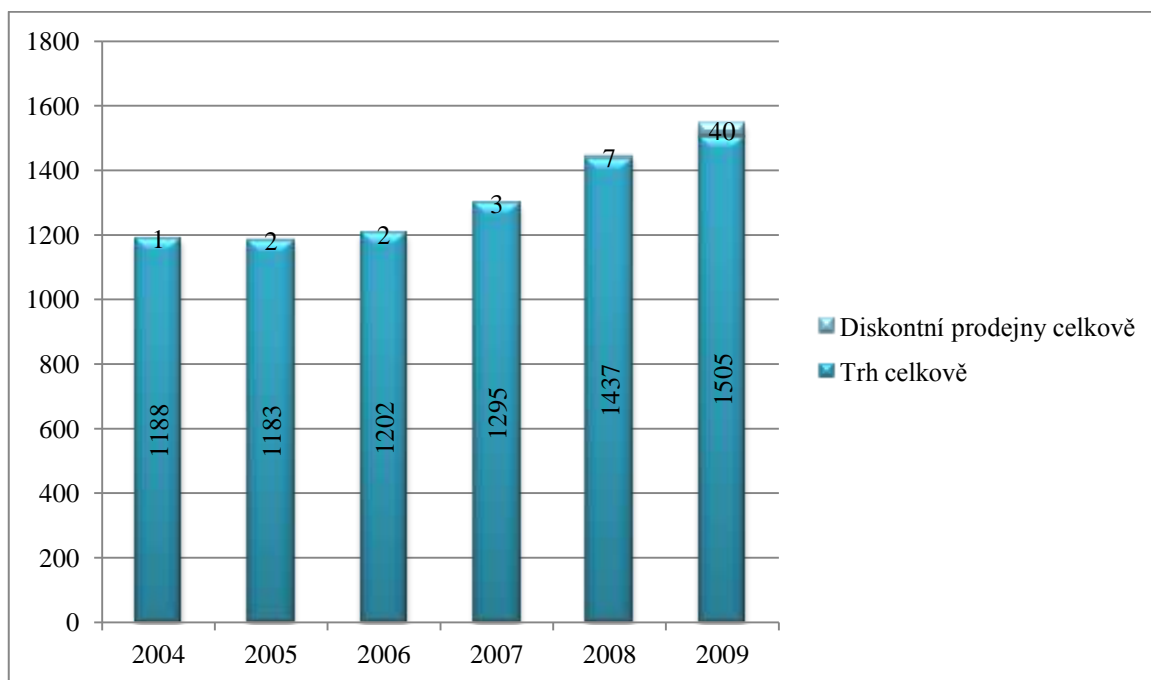
Z výše uvedeného grafu je opět patrná oblíbenost domácích bioproduktů.

Rok 2009 potvrdil trend neustále se zvyšující poptávky po biopotravinách a bioproduktech. Ve Švýcarsku zaznamenal v tomto roce trh s biopotravinami nárůst o 7 %. Ve specializovaných prodejnách, v přímém prodeji a v diskontních prodejnách byly nakoupeny bioprodukty v hodnotě 1,5 mil. CHF, zatímco celkový obrat mírně klesl. Celkem 92 % všech spotřebitelů nakoupilo alespoň 1x za rok některý z bioproduktů. Ale již okolo 60 % spotřebitelů nakupovalo bioprodukty několikrát do měsíce. Obrat za bioprodukt vzrostl ve všech prodejních kanálech a tím si bioprodukty vydobily své místo na trhu a etablovaly se do mnohých tržních segmentů. Páteří všech obrátů jsou pak tradiční čerstvé výrobky, které tvoří dvě třetiny celkového obratu. Koncem roku 2009 pak bylo certifikováno 5 499 provozoven logem Knospe, z nichž 38 pochází z Lichtenštejnska. V horských oblastech bylo v tomto roce obhospodařováno ekologickým způsobem 20 % půdy. Celkově pak bylo v roce 2009 ekologickým způsobem obhospodařováno 120 000 ha plochy, což odpovídá 11,1 % zemědělské plochy celkově.

Níže uvedený graf č. 11 znázorňuje vývoj trhu s bioprodukty ve Švýcarsku v letech 2004 – 2009 a je uveden v mil. CHF

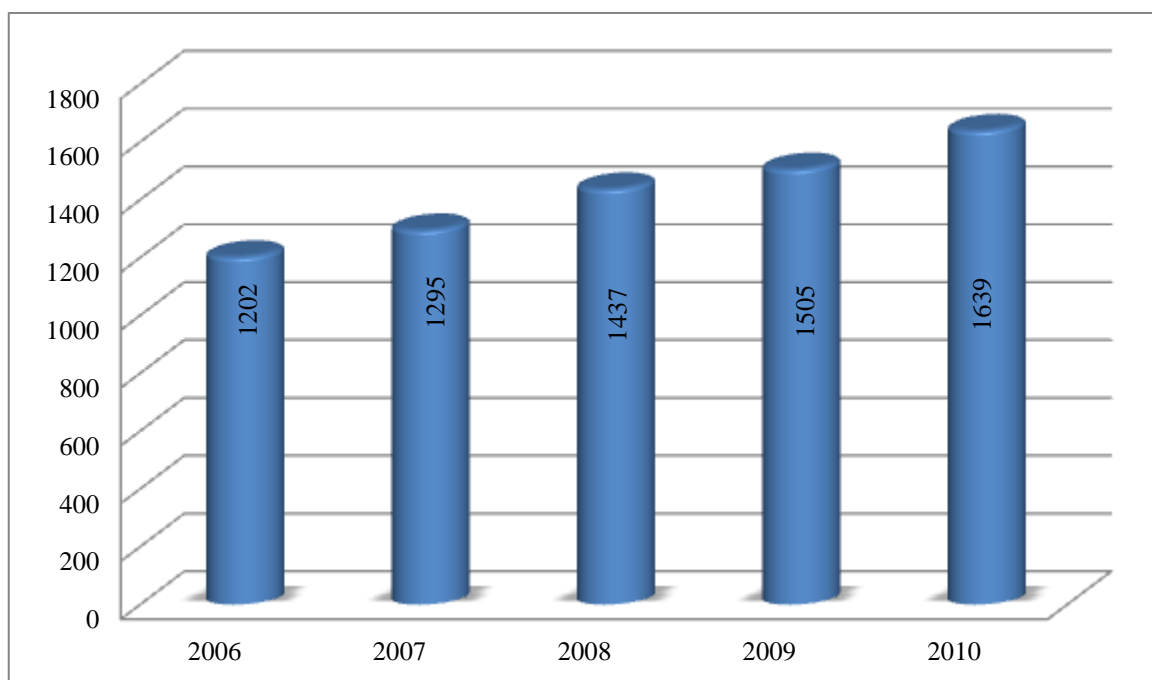
Graf č. 11 Vývoj na trhu s bioprodukty v letech 2004 – 2009 (obrat v mil. CHF)

Zdroj: Bio Swiss Jahresbericht 2009

Rok 2010 přinesl další nárůst obratu na trhu s bioprodukty. Obrat vzrostl o 6,1 %, což v absolutní hodnotě činilo 1,639 mil. CHF. Nárůst se uskutečnil také díky nové řadě biovýrobků společnosti Migros. Její aktivity vedly ke čtrnáctiprocentnímu nárůstu, v absolutní hodnotě 416 mil. CHF. Také další obchodník, společnost Coop, zaznamenal nárůst obratu o 4,7 %, 800 mil. CHF, čímž se Coop stal největším poskytovatelem biopotravin na tomto trhu. Atraktivitu trhu s biopotravinami objevili v tomto roce obchodníci Globus a Manor. Obě tyto společnosti nově zahájily prodej a vytvořily nabídku bioproduktů. Bioprodukty dosáhly obratu 5,7 % z celkového trhu s potravinami. Nárůst zaznamenaly všechny produktové kategorie a především čerstvé bioprodukty dosáhly nárůstu 6,3 %, což činilo 7,4 % podílu na celkovém trhu s potravinami. Tyto hodnoty dokazují, že se bioprodukty stále úspěšněji etablojí do širokého povědomí spotřebitelů a například čerstvý chléb či vejce dosáhly tržního podílu 18 %. Níže uvedený graf č. 12 udává vývoj celkového obratu na trhu s biopotravinami v letech 2006 – 2010.

Graf č. 12 Vývoj celkového obrátu na trhu s biopotravinami v letech 2006 – 2010 (v mil. CHF)

Zdroj: Bio Suisse Jahresbericht 2010

4.2 Shrnutí současného trhu s biopotravinami ve vybraných evropských zemích

Je zřejmé, že spotřeba biopotravin v Německu, Rakousku i Švýcarsku rok od roku roste. Ať už se jedná o zpracovatelské podniky, kterých přibývá, o nabídku a sortiment biopotravin, který se stále rozšiřuje nebo o tržby z prodeje, které stoupají. Biopotraviny jsou v těchto regionech velmi oblíbené a to zejména z důvodu vyspělosti společnosti a ekonomické síly obyvatel těchto zemí.

Dle aktuálních údajů BÖLW (Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft – spolek ekologického potravinářského průmyslu) se v roce 2011 ve **Spolkové republice Německo** zvýšila ekologicky obhospodařovaná plocha o 22 838 ha, což činí celkově 1 013 540 ha ekologicky obhospodařované plochy a to odpovídá procentuálnímu nárůstu 2,3 %. Stejně jako ekologicky obhospodařovaná plocha se zvýšil počet podniků, které hospodaří ekologicky. Počet ekologicky hospodařících podniků činil v roce 2010 celých 21 942 a v roce 2011 se zvýšil na 23 003, což činí nárůst o 4,8 %. Níže uvedená tabulka zachycuje

nárůst podniků hospodařících ekologickým způsobem v roce 2011 oproti roku 2010 jak v absolutních číslech, tak v procentuálních podílech. Dalším údajem je pak celková plocha, na které podniky hospodaří v absolutních hodnotách i procentuálních podílech.

Tabulka č. 6 Ekologické zemědělství v Německu rok 2011

Ekologické zemědělství v Německu 2010	Počet podniků 2010	Počet podniků 2011	Změna v %	Podíl 2011 %	Plocha v ha 2010	Plocha v ha 2011	Změna v %	Podíl 2011 %
Výrobní podniky Bio-EU	10 468	11 148	6,5	48,5	306 791	319 063	4,0	31,5
Výrobní spolky Bio	11 474	11 855	3,3	51,5	683 911	694 477	1,5	68,5
Výrobci celkem	21 942	23 003	4,8	100	990 702	1 013 540	2,3	100
Podíl na celkovém hospodářství v %	-	7,8	-	-	-	5,4	-	-

Zdroj: BÖLW, Zahlen, Daten, Fakten, Bio-Branche 2012

Jak z výše uvedené tabulky vyplývá, vzrůstající trend je stále aktuální i v roce 2011. Je stále více podniků, které se zabývají zpracováním bioproduktů, výrobou biopotravin a jejich distribucí, stejně tak vzrůstá plocha, která je ekologickým způsobem obhospodařována.

Po dvouletém velmi pomalém nárůstu obratu nastal v roce 2011 výrazný skok. Obrat z prodeje biopotravin zaznamenal nárůst o 9 %. V absolutních hodnotách se jednalo o zvýšení z 6,02 mld. Eur v roce 2010 na 6,59 mld. Eur v roce 2011. Celkový podíl biovýrobků na celkovém trhu s potravinami se zvýšil v roce 2011 na 3,7 %.

Níže uvedená tabulka č. 7 uvádí nárůst obrátů za prodej biopotravin v roce 2010 a 2011 ve specializovaných a maloobchodních prodejnách a dále pak zachycuje položku ostatní, která zahrnuje obraty z prodeje v pekárnách, masnách, na trzích, prodeje ze dvora, prodeje biobedýnek apod.

Tabulka č. 7 Obraty a podíly na obratech z prodeje biopotravin v Německu za rok 2011

	Obrat 2010 (v mld. Eur)	Podíl 2010 (v %)	Obrat 2011 (v mld. Eur)	Podíl 2011 (v %)	Nárůst 2011 (v %)
Specializované prodejny	1,8	31 %	2,7	31 %	10 %
Maloobchodní prodejny	3,26	54 %	3,53	54 %	8 %
Ostatní	0,88	15 %	0,98	15 %	11 %
Celkem	6,02		6,59		9 %

Zdroj: BÖLW, Zahlen, Daten, Fakten, Bio-Branche 2012

Dle Bauernzeitung byl celkově rok 2011 pro trh s biopotravinami v **Rakousku** poměrně náročný. Dle dostupných informací se trh v prvních dvou čtvrtletích roku 2011 vyvíjel konstantě. Rozdílně se vyvíjel trh s čerstvými biopotravinami. Především u čerstvé zeleniny a ovoce se projevil vliv EHEC krize. Z důvodu špatných mediálních zpráv bylo v této kauze „bio“ velmi poškozeno. I přesto, je Rakousko jednou z vůdčích zemí v oblasti ekologického zemědělství. Téměř 20 % všech obhospodařovaných ploch je ekologických a více než 16 % všech podniků zpracovávajících potraviny je certifikováno pro bio provoz. Velký nárůst obratu z prodeje biopotravin byl v prvních dvou čtvrtletích zaznamenán v segmentu pečiva.

Níže uvedená tabulka č. 8 udává procentuální podíl biopotravin dle produktových skupin v Rakousku v letech 2008 – 2011.

Tabulka č. 8 Procentuální podíl biopotravin dle produktových skupin v Rakousku v letech 2008 – 2011

	2008	2009	2010	2011
Vejce	14,2	16,5	18	17,9
Brambory	15,7	17,8	18,5	17,2
Čerstvé a trvanlivé mléko	13,6	13,3	16,5	17,1
Máslo	7,5	8,1	10,8	10,7
Ovocné jogurty	9,4	10,9	11,9	10,3
Čerstvá zelenina	8,1	9,6	10,6	10,2
Čerstvé ovoce	7,8	9,3	10	9,8
Sýr	4,2	5,3	6,9	7
Maso a drůbež	3,2	2,6	2,9	3,8
Uzeniny a šunka	1,8	1,5	1,6	1,8

Zdroj: RollAMA/AMA Marketing 2012

Z důvodu absence nejaktuálnějších údajů na poli biopotravin v Rakousku není možné důkladněji analyzovat aktuální stav v této oblasti, jako je tomu například v Německu, kde dostupnost informací, i aktuálních, je na mnohem lepší úrovni.

Dostatek relevantních informací nepřináší ani zprávy ze **Švýcarska**. Zde jsou k dispozici údaje za rok 2010, které jsou již uvedené v kapitole 4.1.3.

5. VEŘEJNÉ STRAVOVÁNÍ VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH

Je nesporným faktem, že biopotraviny pronikají do života spotřebitelů stále více. Obchodníci neustále rozšiřují nabídku biopotravin, což zákazníci jednoznačně vítají. Své místo mají biopotraviny nejen v domácnostech, ale stále větším trendem se stává používání biopotravin ve veřejném stravování. Mnoho restaurátérů již dospělo k názoru, že klienti, kteří preferují zdravý životní styl a stravují se kvalitně, se chtějí kvalitně najíst také mimo svůj domov. Nejen v restauračních zařízeních je dnes užívání biopotravin běžné. Především v mnohých evropských zemích se rozšířilo používání biopotravin také například ve školních, firemních či nemocničních jídelnách, v kantýnách na úřadech apod. Tento segment představuje jen malé procento podílu na celkovém obratu ve spotřebě potravin, ale právě proto představuje velký potenciál pro budoucnost. I přes tuto nízkou úroveň podílu je velmi rozvinutý právě v Německu, Rakousku a Švýcarsku.

Stejně jako se vyvíjela spotřeba biopotravin, vyvíjí se také gastrosegment, ve kterém se biopotraviny stále častěji využívají. I přesto, že je tento segment na neustálém vzestupu, představuje stále velký potenciál pro širokou škálu v celém obchodním řetězci. Ať už se jedná o samotné zemědělce, kterým se otevírá další odbytový kanál, či obchodníky, kteří mohou své výrobky dodávat přímo do restauračních zařízení, či jídelen, kantýn apod., tak pro podnikatele, kteří buď již stravovací zařízení vlastní, či se chtějí teprve tímto směrem vydat.

I přesto, že cena biopotravin a tedy i jídel z těchto potravin připravovaných není nízká, nachází tento trh mezi spotřebiteli své místo. Možnosti, které mnozí restauratéri či vlastníci stravovacích zařízení nabízejí, je dalším krokem, jak zaplnit prázdné místo na trhu a uspokojit poptávku spotřebitelů po kvalitním stravování mimo domov. Nesporným faktem je, že vybrané evropské státy, potažmo jejich obyvatelé, mají dobrou životní úroveň, ze které vyplývá možnost vydávat větší množství peněz za kvalitní potraviny.

5.1 Trend biopotravin ve veřejném stravování ve Spolkové republice Německo

Ve Spolkové republice Německo je trend ve spotřebě biopotravin ve veřejném stravování jednoznačně na vzestupu, stejně tak jako celý tento trh. Biopotraviny ve veřejném stravování tvoří, dle údajů Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft se 70 mld. Eur jednu třetinu celkového trhu s biopotravinami. S biopotravinami se lze setkat v různých zařízeních. Ať už v rychlých občerstveních, kantýnách na úřadech či v luxusních restauracích. Množství jídel připravovaných z biopotravin se také liší. V menších zařízeních s omezeným rozpočtem, jako jsou například dětské školky, kde se připraví v průměru okolo 20 obědů za den, až po velké centrální kuchyně, kde počet připravovaných jídel odpovídá hodnotě 20 000 zákazníků za večer.

Vývoj ve veřejném stravování ukazuje na tři základní trendy. Hosté hledají určitou jistotu v kvalitě a původu potravin, zajímají se o zdravotní stránku v podobě nabídky vegetariánských pokrmů a jednoznačně vyhledávají čerstvost potravin, ze kterých jsou jídla připravována. Všechny tři výše uvedené trendy jednoznačně splňují právě biopotraviny, což si majitelé gastro zařízení uvědomují a zařazují biopotraviny do svých kuchyní.

Obrat, který biopotraviny tvoří ve veřejném stravování, činí dle odhadů 300 mil. Eur. Tento údaj značí, že podíl na celkovém stravování a gastronomii činí pouze 1 % a odpovídá pouze 5 % podílu na celkovém trhu s biopotravinami. I přes velký potenciál se biopotraviny ve veřejném stravování pohybují na zatím velmi nízké úrovni. Velký podíl využívaných biopotravin ve veřejném stravování mají bio zelenina, bio ovoce, bio saláty a bio maso.

Biopotraviny jsou nabízeny ve všech segmentech veřejného stravování. V největší míře jsou pak zastoupeny v dětských školkách, školách, ale také v klasické gastronomii. Velké množství biopotravin se využívá především ve velkých podnikových jídelnách a centrálních jídelnách. Velmi mladým odvětvím, ale zároveň velmi rychle rostoucím, jsou kavárny a bistra v odborných prodejnách biopotravin, bio supermarketů a bio pekárnách.

Podniky, které chtějí být certifikovány jako bio provozovny, musejí projít procesem certifikace. Začátkem roku 2009 mělo 1 050 gastro podniků s celkovým počtem 1 870

kuchyňských provozů bio certifikát. V porovnání s rokem předchozím se jednalo o nárůst o 40 %. Proces certifikace se řídí Zákonem o ekologickém zemědělství a evropskými právními předpisy o ekologickém zemědělství EG č. 834/2007. Při certifikaci není důležité ani množství a podíl biopotravin, který se využívá, ale roli hraje to, zda podnik používá jednotlivé ingredience, komponenty nebo zda nabízí jídla, která jsou celkově připravována pouze z biopotravin. Další důležitou roli pak hraje celkový podíl biopotravin na celkových nákupech surovin pro přípravu jídel. Jedná se buď o podíl 5 %, 25 %, nebo celých 75 %. Bioprodukty jsou pak používány v různých zařízeních v různé intenzitě. Jedná se o **4 různé koncepty**, které mohou gastro podniky využívat. Nejvíce rozšířenou variantou je nabídka částí hlavních jídel v biokvalitě. Jedná se například o přílohy v biokvalitě či saláty apod. Druhou rozšířenou variantou je kompletní výměna surovin za bio suroviny.

5.1.1 Koncept nabídky jídel v biokvalitě

Koncept nabídky jídel v biokvalitě spočívá v tom, že podniky, které se pro tento koncept rozhodnou, nabízejí kromě konvenčních jídel také nabídku chodů v biokvalitě. Výhodou tohoto konceptu je bezesporu snadná komunikace s hostem, kterému je udělána jasná a viditelná nabídka bio pokrmu. Mnoho provozoven se vydává touto cestou a zařazuje tak vlastní řadu jídel v biokvalitě. Pokud se podniky rozhodnou pro tuto variantu, nakupují všechny přísady do jídel v biokvalitě a zamezí tak záměně při přípravě těchto pokrmů s přísadami konvenčními. V případě, že se podniky rozhodnou pro tuto variantu, mají také možnost nákupu jídel v biokvalitě přímo ve velkých provozovnách a kuchyních. Například společnost IKEA a Deutsche Bahn tuto možnost velkokuchyní využívají pro své provozování.

5.1.2 Koncept nabídky částí hlavních jídel v biokvalitě

Zařízení, která využívají tento koncept, zařazují v biokvalitě především přílohy a saláty. Velmi rozšířený je tento koncept na klinikách, v denních zařízeních pro děti či školách, které se tímto způsobem snaží dosáhnout zákonem stanoveného podílu biopotravin v jídlech ve výši 10 %. Výhodou tohoto konceptu je snadný nákup a skladování. Tato varianta je oblíbená v jídelnách, kde jsou samoobslužné pulty.

5.1.3 Koncept výměny konvenčních surovin za biosuroviny

Tento koncept využívají provozovny společného stravování, ale také restaurace. Pokud tedy zvolí tento druh zařazení biopotravin do svých kuchyní, nakupují pouze vybrané produkty v biokvalitě, což také patřičně propagují. Kompletní výměna konvenčních surovin za suroviny v biokvalitě je pak u jednotlivých částí jídel, jakými jsou například brambory, ovoce, zelenina či saláty. Jednoznačně plus tohoto konceptu tkví v jednoduchém nákupu a skladování těchto surovin a zamezení možné záměny biosurovin za konvenční. Předností je také nákup vybraných složek v biokvalitě a tím je dosaženo lepší ceny. Nejen nižší cena, ale také možnost prodejců získat trvalý odbyt, je plusem tohoto konceptu.

Stále častější je v současné době kombinace všech tří výše zmíněných konceptů. Určité základní potraviny jako jsou např. obilí, oleje a brambory jsou z čistě praktických důvodů nakupovány v biokvalitě. Z důvodu splnění závazků jsou v zásadě vždy nebo pravidelně nabízeny přílohy výhradně v biokvalitě. Příkladem této kombinace tří výše uvedených konceptů jsou stravovací zařízení společností Esprit v Ratingenu, WestLB v Düsseldorfu, LWL-Klinik v Münsteru a Lengerichu, stejně tak jako restaurace Alter Krug Helpup v Oerlinghausenu.

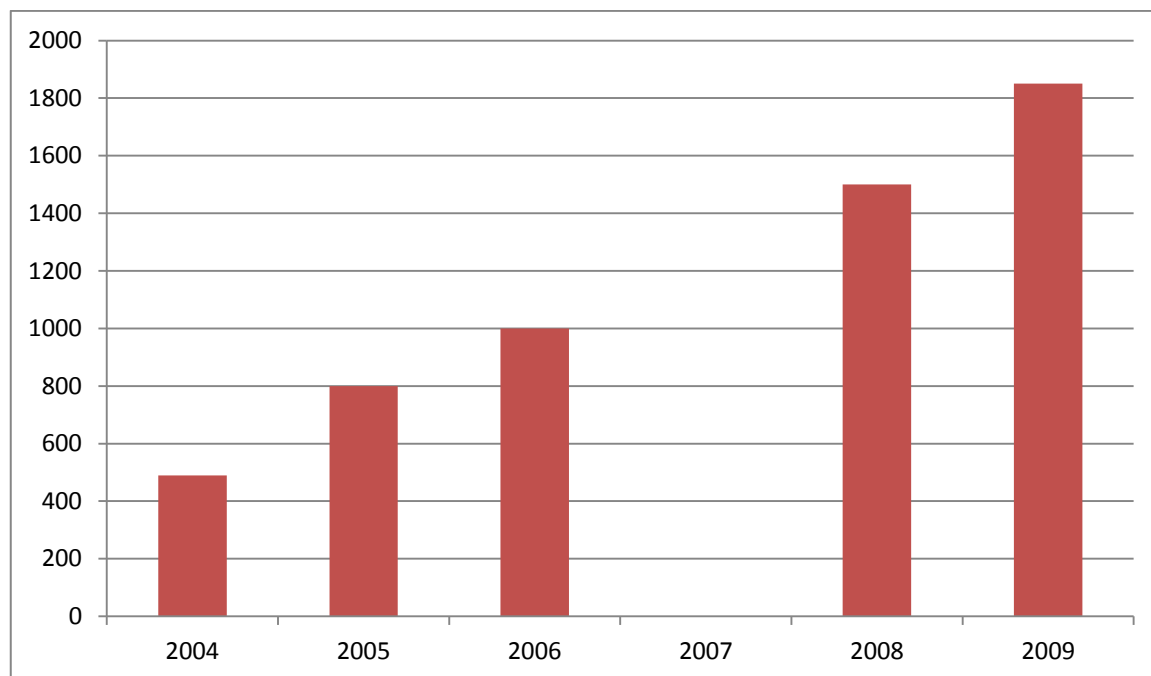
5.1.4 Koncept používání výhradně biosurovin

Jak uvádí informace Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft pouze málo podniků ve veřejném stravování používá výhradně a 100 % pouze biopotraviny a bioprodukty. V současné době je ovšem již zcela dostupný celý sortiment potřebný ke konceptu používání výhradně surovin z ekologického zemědělství. V SRN patří mezi podniky, které tento koncept využívají například HDI Gerling v Kolíně, das Landhaus Wagermann v Hattingenu a podniky Carl Catering v Detmonldu.

Biopotraviny pronikají do všech segmentů veřejného stravování. V největší míře jsou pak zastoupeny ve školkách a školách, dále pak v klasické gastronomii. Co do množství, jsou biopotraviny v největší míře používány ve školních jídelnách, velkých závodních jídelnách a centrálních „Cook & Chill“ kuchyních. Systém Cook & Chill znamená uvaření pokrmu ze 75 %, jeho následovné okamžité zchlazení a možnost skladování až 72 hodin při zachování vitamínů, barvy, živin, čerstvosti aj. Takto upravená jídla lze pak dopravovat speciálními návěsovými soupravami přímo k zákazníkům.

Níže uvedený graf č. 13 znázorňuje vývoj počtu certifikovaných kuchyní v letech 2004 – 2009.

Graf č. 13 Počet certifikovaných kuchyní v Německu v letech 2004-2007

Zdroj: Bölw, Zahlen, Daten, Fakten, Die Bio-Branche 2011

V segmentu biopotravin ve veřejném stravování je patrný neustálý nárůst. Pouze pro rok 2007 nejsou dostupná data.

5.1.5 Biopotraviny v předškolních a školních zařízeních

Díky vývoji v péči o dítě a dle výsledů studie Pisa (Programme for International Student Assessment), zesílil zájem veřejnosti v celodenních zařízeních pro děti o zdravou stravu. Německá společnost pro výživu vytvořila kvalitativní standardy pro výživu dětí v těchto zařízeních. Tyto standardy nejsou sice ze zákona povinné, ale stále častěji se stávají důležitou součástí při různých výběrových řízeních. Vedle zdravotních aspektů je prostřednictvím těchto standardů požadován podíl biopotravin v předškolních a školních zařízeních 10 %. Díky úspěšné informační kampani „10 % Bio. Das kann jeder“ pro tuto cílovou skupinu, tedy výživu dětí, se 10 % podíl biopotravin stal v předškolních a školních zařízeních závaznou podmínkou a rozšířil se po celé Spolkové republice.

Většina školek a škol stojí před další výzvou. Ve standardech, které určují zdravotní aspekty a procentuální podíl biopotravin v připravovaných jídlech, nejsou zahrnuty kuchyně a podniky, které by jídla s 10 % podílem biopotravin centrálně připravovaly. Vzhledem k tomu, že prodejní cena obědů se pohybuje okolo 3,- Eur, není ekonomicky téměř možné, aby dětská zařízení nesla veškeré náklady sama. Za těchto podmínek pak přebírají část nákladů rodiče, kteří dotují vzniklý deficit a ten se pohybuje ve více než desetitisících Eur za rok. Mnoho škol a školek pak řeší tento problém prostřednictvím dodavatelů, kteří jim dodávají jídla v různých stádiích čerstvosti. Jedná se například o teplá jídla, zmražená jídla nebo o jídla z provozů Cook & Chill. Z výše uvedených ekonomických důvodů se otevírá například pro nemocniční kuchyně, podnikové kantýny či klasické restaurace odbytový kanál v podobě předškolních a školních zařízení pro děti.

Nejen zařízení pro děti, ale také mnoho jiných poskytovatelů veřejného stravování zařazuje do svých jídelních lístků biopotravinu v různém procentuálním podílu. I přes vyšší cenu vstupních surovin v biokvalitě, zařazují také kliniky či domovy pro seniory do své nabídky biopotravin. Stejně tak jako celý trh s biopotravinami, který skýtá velký potenciál a mnoho zemědělců či obchodníků se ubírá tímto směrem, tak i mnozí hoteliéři, cateringové společnosti aj. zaplňují místo na trhu a nabízejí vlastní biokoncept, prostřednictvím něhož přinášejí zákazníkům biopotravinu a uspokojují tak jejich poptávku po kvalitní výživě i mimo domov.

Níže uvedená tabulka č. 9 vyjadřuje podíl biopotravin ve veřejném stravování, které ve svých kuchyních spotřebovaly podniky za rok 2010. Jedná se o podíly biopotravin v jednotlivých zařízeních a počet podniků, které provozovny používají pro vaření.

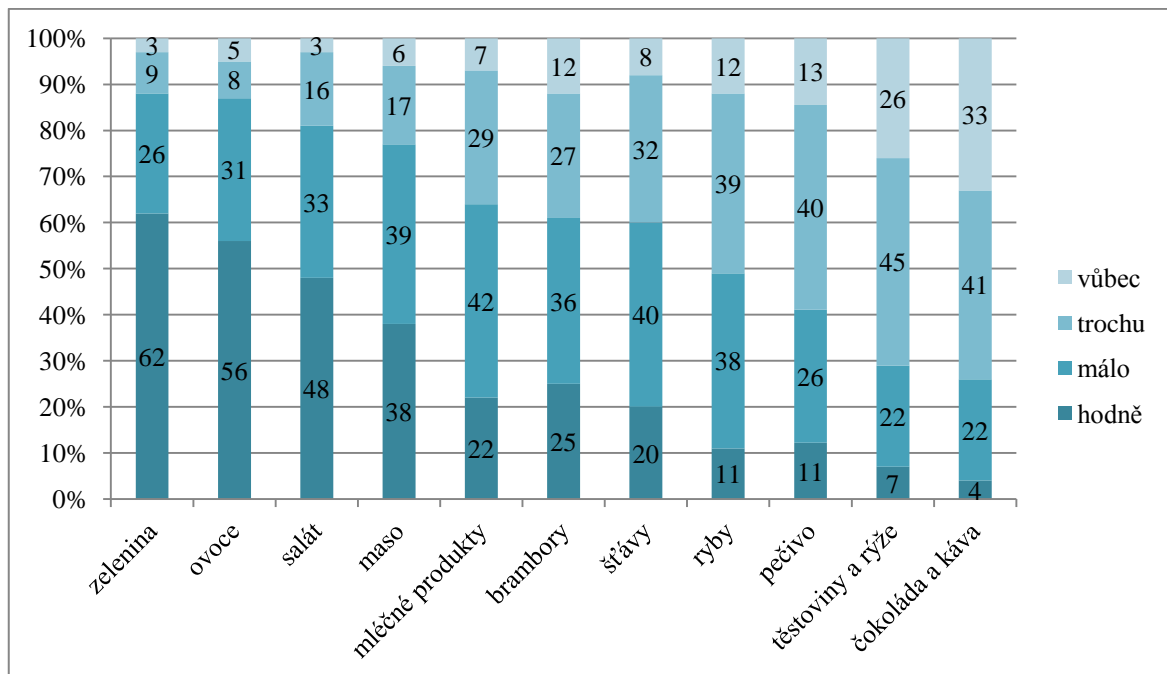
Tabulka č. 9 Podíl biopotravin používaných v gastro zařízeních

Podíl biopotravin využívaných v provozovnách	Podíl podniků
1 – 25 %	50 %
26 – 50 %	20 %
> 50 %	30 %

Zdroj: BÖWL, Zahlen, Daten, Fakten, Die Bio-Branche 2011

Graf č. 14 vyjadřuje podíl potravin, které jsou spotřebiteli nejvíce poptávány u poskytovatelů veřejného stravování.

Graf č. 14 Význam jednotlivých bio výrobků ve veřejném stravování

Zdroj: BÖLW, Zahlen, Daten, Fakten: Die Bio-Branche 2011

Z výše uvedeného grafu vyplývá, jaké preference mají spotřebitelé v segmentu bio výrobků ve veřejném stravování. Nejvíce poptávanou skupinou je bio zelenina, bio ovoce, bio saláty a bio maso. Velmi malou poptávku pak zaznamenává bio čokoláda a bio káva, dále pak bio přílohy, jakými jsou těstoviny a rýže.

5.2 Trend biopotravin ve veřejném stravování v Rakousku

Vzrůstající zájem o biopotraviny je patrný také v Rakousku. I zde pronikly biopotraviny do širokého povědomí veřejnosti a lidé, kteří preferují zdravý životní styl a nakupují biopotraviny, se chtějí zdravě stravovat také v restauracích a mají zájem o to, aby jejich dětem byl poskytován vysoký standard také v předškolních a školních zařízeních. Proto i v Rakousku se tento tržní segment těší velké oblibě, dodavatelé biopotravin nacházejí nové a pravidelné odbyty v podobě velkokuchyní a provozoven, které jsou již certifikované a odebírají velké množství surovin v biokvalitě. Právě poptávka spotřebitelů po kvalitním stravování mimo domov dává možnost širokému dodavatelskému řetězci, který na

poptávku klientů velmi efektivně reaguje. Vzniká mnoho cateringových společností, které se zabývají dodávkou jídel v bio kvalitě, státní organizace budují kantýny, ve kterých nabídka na biopotraviny nechybí, nemocnice zařazují do svého jídelníčku jídla v biokvalitě alespoň prostřednictvím příloh, ovoce, zeleniny, salátů aj. Samozřejmostí je zavádění bioproduktů v zařízeních pro děti, ať už předškolního či školního charakteru. Nejen zde našly biopotraviny své místo. Také mnozí vlastníci klasických gastro zařízení, jakými jsou restaurace, hotely, kavárny aj. vyrazili cestou biopotravin, neboť trend vypovídá jasně. Spotřebitelé se stále více poptávají po bioproduktech již nejen ve specializovaných obchodech.

Rakousko je spolu s Českou republikou zapojeno do programu SUKI (Sustainable Kitchen). Tento projekt lze shrnout. *„Stravovací zařízení přispívají různou měrou k celkové spotřebě energie. Kromě přímé potřeby energie pro osvětlení, vytápění, větrání, chlazení, na provoz kuchyňských strojů a na samotný proces vaření se energie nachází také ve zpracovávaných potravinách. Tato energie se skládá primárně z energie, již je zapotřebí v průběhu výrobního procesu a z energie, jež vzniká přepravou surovin z pole do kuchyně. U některých potravin může vzniknout potřeba energie, již je zapotřebí pro skladování. Zatímco přímou spotřebu energie v kuchyni lze zjistit relativně snadno, energie z potravin je oblastí neprozkoumanou. Význam různé energetické potřeby lze snadno ukázat na následujícím příkladu. Zatímco 1 kg rajčat vyprodukovaných konvenčním způsobem ve vytápěném skleníku si vyžádá 2 kg ekvivalentů oxidu uhličitého, 1 kg rajčat z ekologické produkce na poli způsobí uvolnění 0,5 kg oxidu uhličitého. Rozdíl mezi oběma formami hospodaření činí faktor 4. Příčinou tak výrazného rozdílu je fakt, že konvenční rajčata jsou vyprodukována ve skleníku a dovezená ze Španělska a ekologická rajčata jsou vypěstována na poli v blízkém okolí. Tímto způsobem lze mnohonásobně snížit i počet kilometrů, nutných k přepravě rajčat. Jak velký je tedy vliv způsobu produkce (konvenční, ekologická) a místa vzniku potravin (region/mimo region) na produkci emisí oxidu uhličitého připravovaných jídel, vznikající na základě emisí jednotlivých složek? Další námětem je způsob přípravy jídel, přičemž je srovnávána potřeba energie čerstvě připravovaných jídel a polotovarů. Z toho lze pak odvodit možnosti a hranice úspory oxidu uhličitého, aniž by utrpěla kvalita jídel, což je také podmíněno samotným výběrem potravin, jídel a procesem přípravy. Cílem je podpořit stravovací zařízení na cestě k trvale udržitelné produkci a současně ke zvyšování nutriční kvality jídla, cíleným výběrem potravin tak učinit krok k*

*trvale udržitelnému rozvoji a zdravé výživě, přispět nepřímo ke globálnímu snížení produkce oxidu uhličitého a zároveň podporovat regionální ekologické zemědělství.*²⁰

Zdroj: Bio-Austria/Claus Holler

Právě díky tomuto projektu a jeho zjištění, jakým způsobem klasické provozovny přispívají k tvorbě CO₂ je vhodné si uvědomit, že i používáním bio surovin ve velkokuchyních lze dosáhnout trvale udržitelného rozvoje. I tímto způsobem lze nahlížet na biopotraviny ve veřejném stravování a jejich pozitivní dopad na životní prostředí celkově.

Celá Evropská unie se při certifikaci bio provozoven řídí Nařízením č. 834/2007 o označování ekologických produktů, zemědělské výrobě, importu a kontrole. Jednotlivým členským státům pak Evropská unie přenechává úpravy začleňování biopotravin na trh.. V Rakousku je pak toto upraveno v „Lebensmittelbuch, Codexkapitel A8“. Pokud se chtějí nechat jednotlivé provozovny certifikovat, je nutné dle Nařízení č. 834/2007 a Lebensmittelbuch, Codexkapitel A8 dodržovat přísná pravidla. Dle certifikačních orgánů lze využít **dva koncepty** zařazení biopotravin do svých zařízení.

5.2.1 Koncept nabídky jídel v biokvalitě

Pokud chce provozovatel nabízet všechna svá jídla v biokvalitě, je nutné dodržet přísná pravidla uvedená v Nařízení č. 834/2007. Toto nařízení uvádí, že všechny suroviny včetně koření, olejů a tuků musejí pocházet z ekologického zemědělství. Provozovatel má

²⁰ <http://suki.rma.at/?q=cz/node/15> ze dne 13.1.2012

možnost si vybrat ze dvou variant. Je možné nabízet pouze přílohu v biokvalitě nebo hlavní jídlo v biokvalitě bez přílohy. Důležité ovšem je, aby pro zákazníka bylo jasně odděleno a označeno, která z částí jídla je v biokvalitě a která je připravována z konvenčních surovin.

5.2.2 Koncept nahrazení jednotlivých konvenčních surovin za suroviny v biokvalitě

Další z možností, jak zařadit bioprodukty do svého podniku má provozovatel prostřednictvím nahrazení jednotlivých surovin z konvenčního zemědělství bio surovinami. V takovém případě musí jasně uvést, tak aby host byl jednoznačně informován, které suroviny v biokvalitě jsou v daném podniku používány. Provozovatel má pak možnost svůj záměr prezentovat třemi různými způsoby:

- vyjmenovat, které suroviny pocházejí z ekologického zemědělství,
- uvést, jaká jídla jsou z bio surovin vařena,
- uvést procentuální podíl, který zaujímají bio suroviny v daném podniku.

5.2.3 Nákup a skladování biopotravin

Kvůli ročním kontrolám je nutné vybrané suroviny nakupovat celý rok v biokvalitě. Pokud není vybraná surovina k dispozici v biokvalitě, je možné ji ve výjimečných případech nahradit surovinou z konvenčního zemědělství, což musí být jednoznačně a jasně uvedeno, aby nebyl spotřebitel uveden v omyl. Záznam o nutné náhradě bio suroviny surovinou konvenční musí být zapsán a při roční kontrole musí být tento záznam předložen.

Také skladování potravin má svá přísná pravidla. V provozech, kde se připravují jídla jak z bio tak z konvenčních surovin, musejí být tyto suroviny skladovány zvlášť a musí být dbáno na řádné označení, aby nedocházelo k záměnám.

Zdroj: AMA, Agrarmarkt Austria, Bilddatenbank

5.2.4 Biopotraviny v předškolním a školním stravování

V Rakousku jsou biopotraviny v předškolním a školním stravování velmi rozšířené. Například ve vídeňských předškolních a školních zařízeních jsou biopotraviny v jídelničkách zastoupeny z 50 %. Dle údajů www.wien.gv.at je v 361 zařízeních pro děti připravováno denně 30 000 jídel s 50 % obsahem biopotravin. Pro různé stupně předškolních zařízení jsou vytvářeny speciální jídelničky dle potřeb dětí v daném věku. V mnohých případech je i zde využíván systém Cook & Chill, kdy je zachována maximální čerstvost a výživová hodnota jídel. Zároveň je díky různým školním projektům dětem od útlého věku vysvětlován princip biopotravin, vlivu na jejich zdraví apod.

I přes velkou oblíbenost biopotravin u rakouských spotřebitelů, chybí relevantní ucelené informace o tomto tržním segmentu. Celkově lze bezpochyby konstatovat, že i zde je dodržen celkový trend biopotravin, tedy rostoucí zájem spotřebitelů o biopotraviny v každodenním životě.

5.3 Trend biopotravin ve veřejném stravování ve Švýcarsku

Vzhledem k tomu, že Švýcarsko není členem Evropské unie, má svá pravidla pro zavádění biopotravin do veřejného stravování, která jsou uvedena v Nařízení EVD SR 910.181 o biologickém zemědělství. Toto nařízení uvádí označování produktů a potravin

pocházejících z ekologického zemědělství a jak podrobněji uvádí podkapitola 4.1.3.2, užívá se oficiální název „Knospe“. Označení Knospe se ustálilo a používá se oproti u nás běžnému označení bioprodukt, biopotravina. Druhy označování bio výrobku ve Švýcarsku jsou též podrobně zobrazeny v příloze č. 6 této diplomové práce.

Toto nařízení uvádí, jakým způsobem mohou být zpracovány bioprodukty, jaké přídavné látky jsou povolené a jak mají být bioprodukty a biopotraviny z nich připravované skladovány.

Stejně tak jako u dvou předchozích evropských států jsou i zde **tři koncepty**, prostřednictvím kterých mohou provozovatelé poskytovat svým zákazníkům bio/knospe produkty.

5.3.1 Koncept nabídky produktů v biokvalitě

V případě, že se provozovatel rozhodne pro tuto variantu, přináší svým zákazníkům část chodu v biokvalitě. Jedná se například o maso pocházející z ekologického chovu, či o přílohu nebo salát. Pokud provozovatel nabízí jednu část chodu v biokvalitě, musí být tato v jídelním lístku jasně označena logem . Výhodou tohoto konceptu je jednoduchá integrace do téměř každého provozu a výběr potraviny, která bude nabízena v biokvalitě, je na výběru provozovatele. Výhodou je, že tento koncept nevyžaduje každoroční kontroly kontrolních orgánů, ale pouze vyžaduje každoroční poplatek za pronajímání loga Knospe. Tento koncept neomezuje provozovatele ani ve flexibilitě ani v kreativitě. Lze se proto snadno přizpůsobit aktuální situaci na trhu, sezónnosti, módnosti a jiným faktorům ovlivňujícím poptávku spotřebitelů.

5.3.2 Koncept nabídky jednotlivých komponentů jídel v biokvalitě

Tento koncept nabízí možnost přípravy celého chodu v biokvalitě, který musí být náležitě a viditelně označen nebo může být hostu nabídnuta pouze část chodu v biokvalitě tak, jak je uvedeno v předchozím konceptu. Vysokou kvalitu nabízených pokrmů garantují každoroční kontroly, které vyžadují řádnou dokumentaci odpovídající managementu kvality, který zavádí Bio Suisse.

5.3.3 Koncept bio kuchyně

Provozovny, které prosazují ucelenou bio filozofii, se mohou nechat certifikovat jako bio restaurace a tím využívat veškeré trendy plynoucí z označení bio. Restaurace jsou pak povinny pro přípravu jídel využívat pouze bio produkty. Pouze u nápojů a vín je povoleno nabízet pouze část v biokvalitě. Vysokou kvalitu poskytovaných služeb a záruku, že všechny suroviny pocházejí z ekologického zemědělství, zaručují roční kontroly, které vyžadují přísnou dokumentaci a přezkoumávají též jídelní lístky. I v tomto případě je nutný roční poplatek za využívání loga Knospe.

Stejně tak jako u výše zmíněných evropských zemí, jsou i ve Švýcarsku biopotraviny využívány nejen v klasických gastrozařízeních, jakými jsou restaurace či kantýny, ale jsou také hojně využívány v jídelnách, předškolních a školních zařízeních či nemocnicích apod. Vzhledem k absenci relevantních informací nelze blíže výše uvedené rozepsat. Absence informací je velkou překážkou v detailní analýze spotřeby biopotravin ve veřejném stravování.

Obecně lze konstatovat, že uvedené modely všech tří vybraných evropských států jsou si velmi podobné. Právě velká poptávka po bioproduktech a biopotravinách ve veřejném stravování umožňuje provozovatelům prostřednictvím výše uvedených modelů vyjít svým zákazníkům vstříc a tak zaplnit prázdné místo na trhu. I přes nízký podíl užívání biopotravin a bioproduktů ve veřejném stravování má tento segment obrovský potenciál, stejně tak jako celé bio odvětví.

6. ZÁVĚR

Na základě metodického postupu, který byl určen v úvodu této diplomové práce, lze konstatovat, že hlavní cíl, tedy komparace situace na evropském trhu v oblasti spotřeby biopotravin ve veřejném stravování, byl naplněn prostřednictvím dosažení dílčích cílů.

Dílčím cílem diplomové práce je popis a přehled významu biopotravin ve spotřebě potravin v České republice. Jedná se především o teoretické a kvalitativní vymezení biopotravin, dále pak o vývoj trhu s biopotravinami v ČR. Dle dostupných informací bylo zjištěno, že je **v České republice** tento segment na neustálém vzestupu. Nárůst lze zaznamenat v počtu provozoven, které se věnují zpracování bioproduktů a výrobě biopotravin. Pokud byl počet těchto podniků v roce 2006 pouhých 152, pak v roce 2010 bylo těchto provozoven evidováno již 618. Také obraty z prodeje biopotravin za sledované období rostly. V roce 2006 dosáhl obrát z prodeje biopotravin výše 760 mil. Kč a v roce 2009 již 2,13 mld. Kč. Ze zjištěných údajů lze konstatovat, že trh s biopotravinami neustále vzrůstá. Roste nejen poptávka po biopotravinách, ale také jejich nabídka a neustále se rozšiřující sortiment nabízených produktů. Odbytová místa pro biopotraviny se rozšířila z odborných prodejen, faremního a přímého prodeje a hyper- a supermarketů také do sítě drogerií či lékáren. Velký potenciál pro celý dodavatelský řetězec pak představuje gastrosegment. Dle průzkumů společnosti Horeka Monitor vyplývá, že 4 % všech provozoven již biopotraviny používají a 6 % o jejich zavedení uvažuje. V závodním stravování pak 10 % provozovatelů již biopotraviny používá, ve zdravotnických zařízeních je to 20 %. V oblasti hotelnictví a restaurátérství je podíl nižší. Jen 4 % hotelů a penzionů a 4 % restaurací používají biopotraviny. Biopotraviny ve školních zařízeních používá 9 % provozoven a tam, kde jsou dodavateli cateringové společnosti je to celých 20 %. Zájem etablovat biopotraviny do svých provozů projevilo dle průzkumu 12 % všech školních kuchyní. Údaje jsou z roku 2008 a právě zde lze pozorovat velkou absenci aktuálních informací. Dle vývoje trhu lze ovšem dedukovat, že zájem implementovat biopotraviny do provozoven roste stejně, jako celý tržní segment. Důležitým aspektem pro rozhodnutí o koupi biopotravin, ať již do domácností nebo do provozoven, je bezpochyby cena. Ta je samozřejmě vyšší, než za potraviny vyráběné konvenčním způsobem a to zejména z důvodu hospodaření. Ekologické a konvenční zemědělství se právě ve způsobu hospodaření značně liší, což v konečném důsledku ovlivňuje cenu biopotravin. I přes vyšší

ceny si biopotraviny nacházejí své spotřebitele, kteří je pak dále poptávají právě v restauracích, či předškolních a školních zařízeních a jiných provozovnách.

Dalším vedlejším cílem byl pak určen vývoj spotřeby biopotravin a ekologického zemědělství ve vybraných evropských zemích. Spolková republika Německo, Rakousko a Švýcarsko jsou jedny z největších spotřebitelů ale i producentů bioproduktů a biopotravin. Trh s biopotravinami je velmi rozvinutý. Ze zjištěných údajů vyplývá, že trh s biopotravinami neustále roste, a to i přes celosvětovou ekonomickou krizi v roce 2009. V **Německu** od roku 2007 stoupl počet výrobních podniků z 18 703 provozoven na 22 174 provozoven v roce 2010. S tímto nárůstem je také spojena obdělávaná plocha, která v roce 2007 činila 865 336 ha a v roce 2010 již 1 001 211 ha. Trh s biopotravinami se vyvíjel dynamicky, přičemž v roce 2001 činil obrat z prodeje biopotravin 2,1 mld. Eur a v roce 2010 již celé 5,9 mld. Eur. V SRN je nabídka biopotravin v jednotlivých odbytových kanálech široká a to zejména z důvodu velké nabídky vlastních řad biopotravin. Jednou z dalších zemí, která patří v Evropě k jedněm z nejsilnějších propagátorů biopotravin a ekologického zemědělství, je **Rakousko**. Ekologicky obhospodařovaná plocha v roce 2009 činila 408 000 ha a v roce 2010 se jednalo o výměru 438 210ha. Obrat z prodeje biopotravin v maloobchodních sítích pak v roce 2009 činil 657 mil. Eur. Tento odbytový kanál má největší obraty z prodeje, jedná se o 67 % všech obrátů z prodeje biopotravin. Velmi silný rozvoj na trhu s biopotravinami zaznamenává i další významný evropský stát, **Švýcarsko**. Trh s biopotravinami zde dosáhl v roce 2009 celkového obrátu 1,505 mil. CHF a v roce 2010 byl pak zaznamenán nárůst o 6,1 %, což v absolutním čísle činilo 1,639 mil. CHF. S narůstajícím obratem je spojen také podíl ekologicky obhospodařovaných ploch, který v roce 2009 činil 20 %. Celkově lze pak shrnout, že spotřeba biopotravin v Německu, Rakousku a Švýcarsku rok od roku roste. Přibývá zpracovatelských podniků a rozšiřuje se nabídka a sortiment biopotravin. Fakt, že jsou biopotraviny v těchto regionech velmi oblíbené, je odůvodněn především vyspělostí společnosti a ekonomickou silou obyvatel těchto zemí.

Hlavního cíle diplomové práce, tedy komparace situace na evropském trhu v oblasti spotřeby biopotravin ve veřejném stravování, bylo dosaženo a lze konstatovat, že biopotraviny stále více pronikají do každodenního života všech obyvatel. Spotřebitelé, kteří dbají o zdravý životní styl a zvolili cestu ekologického způsobu života, ať již z velké

většiny, či alespoň částečně a preferují biopotraviny, vyhledávají je pak i ve veřejném stravování, kde si chtějí svůj kvalitativní standart udržet. Jednotlivé vybrané evropské země etablojí biopotraviny do veřejného stravování podobným způsobem. V **Německu** existují 4 různé koncepty, které mohou gastro podniky při implementaci biopotravin do svých provozoven využívat. Jedná se o „koncept nabídky jídel v biokvalitě“, „koncept nabídky částí hlavních jídel v biokvalitě“, „koncept výměny konvenčních surovin za biosuroviny“ a „koncept užívání výhradně biosurovin“. Dle zjištěných údajů činil obrat, který tvoří biopotraviny ve veřejném stravování 300 mil. Eur. Tento údaj značí, že podíl na celkovém stravování a gastronomii činí pouze 1 % a odpovídá pouze 5 % podílu na celkovém trhu s biopotravinami. V Německu jsou biopotraviny nabízeny ve všech segmentech veřejného stravování a v největší míře jsou pak zastoupeny v dětských školkách a školách, ale také v klasické gastronomii. Podniky, které chtějí být certifikované jako bio provozovny, musejí projít procesem certifikace. V roce 2009 bylo certifikováno 1870 kuchyňských provozů. Vznikající zájem o biopotraviny ve veřejném stravování je patrný také v další evropské zemi, a to v **Rakousku**. V Rakousku existují, oproti Německu, pouze dva koncepty etablování biopotravin do veřejného stravování a to „koncept nabídky jídel v biokvalitě“ a „koncept nahrazení jednotlivých konvenčních surovin za suroviny v biokvalitě“. Stejně jako u předchozího evropského státu, musejí dbát jednotlivé certifikované provozovny na správné skladování bio a konvenčních potravin. Velmi rozšířené jsou biopotraviny v předškolních a školních zařízeních, kde musejí být v jídelníčku zastoupeny z 50 %. Dalším společným rysem využívání biopotravin ve veřejném stravování je tzv. systém Chill & Cook kuchyní. Poslední sledovanou evropskou zemí je **Švýcarsko**. Provozovny, které zde chtějí etablovat biopotraviny do svých provozů, mají možnost výběru ze tří konceptů, kterými jsou „koncept nabídky produktů v biokvalitě“, „koncept nabídky jednotlivých komponentů jídel v biokvalitě“ a „koncept biokuchyně“.

Obecně lze konstatovat, že uvedené modely všech tří vybraných evropských států jsou si velmi podobné. Spolková republika Německo a Rakousko jsou členy Evropské unie a tudíž se řídí evropskou legislativou, ale mají také vlastní právní úpravy problematiky implementace biopotravin do veřejného stravování. Oproti tomu Švýcarsko není vázáno evropskými normami a vše si upravuje vlastními normativními právními akty, i přesto jsou jednotlivé koncepty etablování biopotravin do veřejného stravování velmi podobné.

V tomto ohledu lze spatřovat důležitost popisovaného tématu s ohledem na Českou republiku, která může koncepty implementace, jež jsou uvedené v této diplomové práci, realizovat také na svém trhu. Na závěr lze tedy shrnout, že vývoj spotřeby ve veřejném stravování ve vybraných evropských zemích má vzestupnou tendenci. Při porovnání vybraných evropských zemí lze konstatovat, že v daném tržním segmentu je vývoj shodný - vzestupný, tedy cíle diplomové práce bylo dosaženo.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Seznam knižních publikací:

- 1) DITTRICHOVÁ, Š., HERMANSKÁ, I., ROZSYPAL, R., Lištičky na vinici, Galém, 2008, ISBN 978-80-7262-571-0
- 2) HAJŠLOVÁ, J., SCHULZOVÁ, V., Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství, Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2006, ISBN 80-7271-181-4
- 3) KALINOVÁ, J. a kolektiv autorů, Posklizňová úprava, skladování a zpracování rostlinných bioproduktů, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 1. vydání, 2007, ISBN 978-80-7394-033-1
- 4) Kolektiv autorů, Ekologické zemědělství, Jihočeská universita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 1. vydání, 2007, ISBN 978-80-7394-046-1,
- 5) MAJZLÍK, I., Chov zvířat I, Česká zemědělská univerzita, 2006, ISBN 80-213-1253-X
- 6) MOUDRÝ, J., Bioprodukty, Institut výchovy a vzdělávání MZe v Praze, 1. vydání, 1997, ISBN 80-7105-138-1
- 7) MOUDRÝ, J., PRUGAR, J., Kvalita, zpracování a odbyt bioproduktů, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 1. vydání, 2001, ISBN 80-7040-526-0
- 8) MOUDRÝ, J., PRUGAR, J., Biopotraviny – hodnocení kvality, zpracování a marketing, Ministerstvo zemědělství ČR – odbor strukturální politiky, ekologie a koordinace platebních agentur, 2002, ISBN 80-7271-111-3
- 9) PRUGAR, J. a kolektiv, Kvalita rostlinných produktů na prahu 3. tisíciletí, Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, a.s., 2008, ISBN 978-80-86576-28-2
- 10) ŠARAPATKA, B., URBAN, J. a kolektiv, Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Šumperk 2006, ISBN 80-87080-00-9
- 11) URBAN, J. – ŠARAPATKA, B. a kolektiv, Ekologické zemědělství, Učebnice pro školy i praxi, I. díl, , Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO, BLE Bonn a autoři, 1. vydání, 2003, ISBN 80-7212-274-6
- 12) URBAN, J. – ŠARAPATKA, B. a kolektiv, Ekologické zemědělství, Učebnice pro školy i praxi, II. díl, Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO, BLE Bonn a autoři, 2005, ISBN 80-903583-0-6

Seznam dokumentů:

- 1) Grüner Bericht 2011, Lebensministerium Österreich
- 2) Jahresberich 2008, Bio Austria
- 3) Jahresbericht 2009, Bio Austria
- 4) Jahresbericht 2010, Bio Austria
- 5) Jahresbericht 2008, Bio Suisse
- 6) Jahresbericht 2009, Bio Suisse
- 7) Jahresbericht 2010, Bio Suisse
- 8) Ministerstvo zemědělství České republiky, Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2008, ISBN 978-80-7084-736-7
- 9) Nařízení Rady EU č. 2092/91 o ekologickém zemědělství
- 10) VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2007, Greenmarketing, 2007, ISBN 978-80-239-9241-0
- 11) VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2008, Greenmarketing, 2008, ISBN 978-80-254-2032-4
- 12) VÁCLAVÍK, T., Ročenka Český trh s biopotravinami 2009, Greenmarketing, 2009, ISBN 978-80-86835-04-4
- 13) VÁCLAVÍK, T., Pesticidy a naše zdraví, PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, 2004
- 14) Zahlen, Daten, Fakten: Biobranche 2009, Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft
- 15) Zahlen, Daten, Fakten: Biobranche 2010, Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft
- 16) Zahlen, Daten, Fakten: Biobranche 2011, Bund Ökologische Lebensmittelwirtschaft
- 17) Zákona č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství

Seznam internetových zdrojů:

- <http://www.bauernzeitung.at/?id=2500%2C124738%2C%2C> ze dne 4.3.2012
- <http://www.biospotrebitel.cz/biospotrebitel/clanek/135509/trh-s-biopotravinami-v-roce-2009.html> ze dne 25.11.2011
- http://www.biospotrebitel.cz/biospotrebitel/ms_files/03QFXFTM80512.pdf ze dne 25.11.2011
- <http://bio-potraviny.abecedazdravi.cz/maji-biopotraviny-jinou-chut-nez-bez-potraviny> ze dne 25.11.2011
- <http://www.bio-suisse.ch/de/gastronomie2.php> ze dne 4.3.2012
- <http://www.bio-suisse.ch/de/gastro-modelle.php> ze dne 4.3.2012
- <http://www.bio-suisse.ch/de/lizenz.php> ze dne 4.3.2012
- <http://www.czp.cuni.cz/enwikidata/hk/Biopotraviny.pdf> ze dne 25.11.2011
- <http://www.fao.org/> ze dne 4.3.2012
- <http://organic-congress-ifoameu.org/> ze dne 4.3.2012
- <http://www.pro-bio.cz/cesky.htm> ze dne 7.3.2012
- http://www.slk.at/fileadmin/media/Codexkapitel_A8.pdf ze dne 4.3.2012
- http://www.slk.at/fileadmin/media/Info_Mappe_Gastronomie.pdf/ ze dne 4.3.2012
- <http://suki.rma.at/?q=cz/node/15> ze dne 13.1.2012
- <http://www.wien.gv.at/bildung/kindergarten/abteilung/bio-offensive.html> ze dne 4.3.2012

8. SEZNAM PŘÍLOH

Obrazová příloha č. 1

Označení biovýrobků obchodního řetězce SPAR

Obrazová příloha č. 2

Označení biovýrobků obchodního řetězce TESCO

Obrazová příloha č. 3

Označení biovýrobků obchodního řetězce ALBERT

Obrazová příloha č. 4

Sortiment biovýrobků firmy ALNATURA prodávány v řetězcích DM Drogerie

Obrazová příloha č. 5

Evropské označení pro biovýrobky

Obrazová příloha č. 6

Označení pro biovýrobky ve Švýcarsku

Toto označení mají výrobky, které s 90 % obsahují suroviny, které pocházejí ze Švýcarska.

Tímto logem jsou označeny výrobky, které obsahují z více jak 10 % importované suroviny.

Tímto logem jsou označovány podniky, ve kterých probíhá přeměna na bioproducenty.